KURTULUŞ

sosyalist dergi

DEVLET

•

PROVOKASYON
VE
İHBAR
DEVRİMCİ
BİR
MÜCADELE BİÇİMİ
DEĞİLDİR

•

İLERLEYİNİZ BAYLAR

4

EYLÜL 1976

KURTULUŞ

sosyalist dergi

AYLIK DERGİ
Eylül 1976
YIL : 1 — SAYI : 4

Sahibi: **İsmail AYÇİÇEK** / Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: **Mustafa EKER** / Yönetim ve Yazışma Adresi: İbrahim Müteferrika Sok. Fazilet Han, Kat: 4 No: 409 ULUS - ANKARA / Abone Bedeli : **Yıllık 75 TL. Altı Aylık 40 TL.** dir. Yurt dışı abone bedeli iki katıdır.

İÇİNDEKİLER

TÖB - DER SEÇİMLERİ/Kurtuluş 3
DEVLET/Kurtuluş 10
PROVOKASYON ve İHBAR DEVRİMCİ
BİR MÜCADELE BİÇİMİ DEĞİLDİR/Kurtuluş 33
İLERLEYİNİZ BAYLAR/Kurtuluş 48
FİLİPİN HUK MÜCADELESİ ÜZERİNE/W
J. Pomeroy 67
ANGOLA'DA BİR DAYANIŞMA
HAREKETİ/F. Castro 83

Dizgi Tertip ve Baskı :
Ufuk Matbaası

TÖB-DER SEÇİMLERİ

Temmuz ayı içerisinde yer alan TÖB - DER seçimleri Türkiye'de sol içerisinde siyasal ayrılıkların boy ölçüştüğü bir arena oldu. TÖB - DER'deki seçimlerin; «eğlenceli oyunlara» zemin olabilmesi, kimlerin ne siyaset izlemekte olduklarını son derece ayırdedici bir biçimde sergileyebilmesi, bir demokratik kitle örgütü olmasına rağmen, onun Türkiye devrimci hareketi içerisindeki özel öneminden ileri gelmektedir. Bu özel önem, hem öğretmenlerin örgütlü ve büyük bir kitleyi oluşturmaları, hem de toplumun hemen her tabakasına organik ilişkiler kurabilecek bir biçimde kol salabilmesinden doğar. Bu gerçeği çok iyi görebilen her siyasi grup, doğal olarak, TÖB-DER içerisinde kendi siyasetine uygun bir işleyiş yaratabilme çabasındaydı. İşte bu çabalar, hangi siyasetlerin pratikteki ifadesinin ne olduğunu, -Aziz Nesin hikayelerine taş çıkartacak bir düzeyde- TÖB - DER seçimlerinde açıklığa kavuşturdu.

Divan seçimlerinde siyasi yelpaze seçim ilerledikçe çok farklılaşacak olmasına rağmen, kaba iki çizgi olarak ortaya çıktı: Anti - goşist cephe ve goşist cephe. * (!) Birinci cephe TİP, TSİP, Özgürlük Yolu ve «ilerleyen baylar»ımızdan oluşuyordu. İkinci cephedeyse, Devrimci öğretmenler ve Devrimci Demokratik Birlik grupları yanında ehven-i şer teorileriyle Halkın Kurtuluşu, Militan Gençlik, Halkın Sesi grupları yer aldı. Seçimlerin bütün

---

* Ayırımı TİP terminolojisiyle yapıyoruz. Zira bu terminoloji gelişen seçimlerde olayların komik yanlarını çok iyi sergilemektedir.

gelişimi hemen hemen Devrimci Öğretmenler ve Devrimci Demokratik Birlik arasındaki ittifak sorununa bağımlı kaldı. Bütün düşünceler acaba bunlar ittifak yapacak mi diye başlıyordu.

Türkiye solunda egemen olan «ilkeli birlik» (!) anlayışı çerçevesinde düşünen kafalar bu iki grup arasındaki ittifaka mutlak gözüyle bakıyordu. Çünkü önemli olan yönetime geçebilmekti, «ilke» gerekliyse nasıl olsa bulunurdu. Yönetime gelebilmek «en temel ilke» olursa elbetteki diğer «önemsiz ilkeleri» (!) fazla abartarak ittifakı zedelemek doğru bir taktik olmayacaktı. Olaya bu çerçeveden bakanlar davranış hatlarını da hemen kolayca buluvermiştiler: Bu iki grup birleşirse seçimlerde en büyük alternatif ortaya çıkacaktır. Bunlar karşısında **seçimleri alabilmek** oldukça zengin anti - goşist bir ittifak gerektirir. Bu ittifakın kompozisyonu da anti-goşist ve anti-maocular diye kolayca çizilebilirdi. Ve öylece de çizildi.

«Maocu»lara göre maceracı bir çizgiye sahip olan Devrimci Öğretmenler grubu ve Devrimci Demokratik Birlik grubunun oluşturmaya çalıştığı ittifak içerisine girmeye çalışmak ilk izlenecek taktik oldu. Ancak her defasında kendilerine ilkesiz birlik olmayacağı, yalnızca, «birşeylere karşı olmakla» ittifak ilkesi yaratılamıyacağı anlatıldı. Kendileriyle ittifakın imkansızlığı kesin olarak ortaya konulduğunda «öyleyse yağma yok, bizde desteklemeyiz, başka ittifak alternatifleri ararız» demelerine rağmen mevcut şartlarda ittifak yapabilecekleri herhangi bir gücün bulunmayışı - yani yönetimde bulunabilme imkanının kesinlikle ortadan kalkışı- karşısında o meşhur «kötülerin iyisini seçelim bari» mantığıyla kendilerine göre ehven-i şer'i, yani maceracı (!) ittifakı desteklemek zorunda olduklarını hissediyorlardı. Hatta bu iki

grup arasındaki ittifakın gerçekleşebilmesi için çaba harcamaktan bile geri kalmadılar.

Üzerinde anlaşılabilecek devrimci bir programın uygulanabilmesini kendi çoğunluğuyla garanti etme anlayışıyla ittifak zeminine giren Devrimci Öğretmenler grubuyla Devrimci Demokratik Birlik grubu arasındaki ittifak başından kilitlendi. Böyle bir anlayışın temel hale gelmesi üzerine anlaşılabilecek gibi görülen ilkelerde de anlaşılamadığının ortaya çıkması karşısında belirli sorumlulukların zorlamasıyla yanlış bir tabanda ittifak görüşmelerine devam edildi. Yanlış anlayışlarla ortaya konan güç ölçme taktiklerinin yarattığı spekülasyona açık ortam her iki tarafın da yıpratılabilmesi için yeterli zemini yarattı. Anti - goşist cephenin (!) arayıp da bulamadığı da zaten buydu. Kongrede yaptıkları tahrikler karşısında takınılan hatalı tutumların sonucunda goşistlerin nasıl kavgacı, gürültücü olduğunu ispatladılar. (!)

Bütün bunların sorumluluğunu da Devrimci Demokratik Birlik grubuna yükleyebilmek için kongre sırasında ellerinden geleni yaptılar. İddiaları arasında Cemil Çakır'ın balkondaki dinleyici korosunu (!) yönettiği gibisinden zırvalıkları da yapmadan edemediler. Bu konuda da hızlarını alamamış olacaklar ki kongre sırasında çıkan, sorumluluğunu sorumlu müdüründen başka kimsenin kabul etmediği YÜRÜYÜŞ dergisinde şöyle iddia ediyorlar :

«TÖB - DER eski genel başkanı Cemil Çakır'ın, konuşması sırasında belirli aralıklarla susması dikkati çekti. Çakır genellikle belirli sözcüklerden sonra susuyor ve önündeki sürahiye el atıyordu. Bu aradan yararlanan balkon takımı da Çakır'dığı öğrenildiğinde «anti-goşist» cephe çöktü. Cepın kesilen cümlesini bilinen sloganlarla tamamlı-

yorlardı. Bunun sonucunda Çakır neredeyse önündeki sürahinin tümünü bitirdi.»

Yalan, riya oportünizmin hiçbir zaman vazgeçemediği karakteridir. Tahrif edecek; çamur atacak ki, ideolojik mücadelede malzeme bulabilsin. Ama taktiklerinde pek de başarısız olduğu söylenemez.

İTTİFAKLARDA DEĞİŞİKLİKLER

D.D.B.G. ile D.Ö.G. arasındaki ittifakın olmadığı öğrenildiğinde «anti-goşist» cephe çöktü. Cephe unsurları «somut koşulların, somut analiziyle» değişen zaman ve zemine uygun yeni ilkeler buldular. (!) Son derece ilkeli olduklarını ilan eden anti-goşist ve anti-maocu cephe içerisindeki uyuşmazlıklar iki yeni gruplaşma yarattı. Yine Yürüyüş'ün ifadesiyle «seçimlerde 177 delegenin oyunu alan, en başından bu yana gerek goşizm ve Maoizm, gerekse kariyerist komploculuk karşısında en küçük bir tereddüt göstermeyip ilkeli, sağlam bir çizgi izleyen (!) TİP ve CHP ittifakı ve diğer yanda «bulanık unsurların salt kariyer hesabına dayalı çizgiyi» (Yürüyüş'ten) oluşturan TSİP, Özgürlük Yolu ve «ilerleyenler».

«Goşizm» (!) ve Maoizm tehlikesi söz konusu olmadığında her türlü ittifakı yaratarak yönetimi almaya çalışmak bunlar için doğaldır. TİP'liler TSİP ile ittifak yapamazdı, çünkü TSİP tek başına en büyük grubu oluşturuyor ve ittifak içerisinde TİP'lilere pek birşey bırakacağa benzemiyordu. TİP için ancak 'ilerleyen baylar' ya da CHP'liler ittifakı kalıyordu ki, bunlardan hangisiyle ittifak yapabileceği de «sağlam denilen ilkelere» değil o andaki rüzgarın yönüne bağlıydı.

İttifaklar sorununda «yönetimi alabilmek için

en müsait kimse onunla ittifaka gir» sağlam ilkesi etrafında hareket eden, kendilerini parti diye adlandıran bu grupların heryerde değişik bir müttefik bulmalarını anormal karşılamamak gerek. Zira ortada sağlam bir ilke var. Ve her somut durumdaki gerçekleşişi de şu ya da bu biçimde açıklanabilir. İsteyen inanır isteyen de inanmaz.

YENİ EHVEN-İ ŞER, MAO'CULARIN PROVAKASYONU (!) (Yürüyüş)

Kongredeki olayların içinde ilk duyulduğunda herkesi en çok şaşırtan, «Maocu»ların TİP - CHP ittifakını destekleyeceklerini ilan etmeleri oldu. «Maocu bozkurtlar»ın ilk bakışta inanılmaz görülen bu tavrı aslında kendine göre bir mantık taşıyordu. Bu mantığı kavrayanlar, bunu daha önceden görmüşler ancak bir çokları buna espiriden öte bir anlam vermemişti. Gerçekleştiğinde ise kimileri bunu Maocuların şaşkınlığına verdi. TİP gibi anti-leninistlerce ise kendi «devrimci» (!) çizgilerine karşı oynanan bir Çerkez Ethem provokasyonu olarak nitelendirildi. Halbuki «Maocu»lar ne şaşkındı ne de provokasyon yapıyorlardı. Temelde sovyetçilerin sahip olduğu mantıktan farkı olmayan düşünüş sistemleriyle «yeni bir ehven-i şer» seçiyorlardı: Sovyet Sosyal emperyalizminin doğrudan işbirlikçisi olanlarla, dolaylı işbirlikçisi olanlar arasında doğal olarak bir tercih yapıyor ve sonuç olarak da TİP'in ve demokratların desteklenmesinin daha doğru olduğunu çıkarsıyorlardı.

Ama bu TİP'in çok devrimci anti-Leninist çizgisi için büyük bir provokasyondur (!) Yarış ettiği diğer revizyonist gruplar karşısında Maocular tarafından kendisinin tercih edilmesini nasıl izah

edebilirdi. Madem ki Maocular diğer revizyonistlere karşılık TİP'i destekliyor, demek ki TİP yeterince anti-maoist değildir. Bunu kabul etmek TİP için yarışı kaybettirici bir dezavantaj yaratmaktadır. Ama bunun izahı bulunur :

«Polis oyununa meraklı olanlarla Çerkez Ethem oyununa meraklı olanların çabaları burada nesnel olarak bütünleşiyor. Bir akıllıyı tımarhanede tecrid edebilmek için delinin tanıklığı kimileri için bulunmaz bir nimet olabiliyor. Sağlıklı hareketi karalayacak, gözden düşürecek, hiç bir kanıta ve veriye sahip olamayanlar, yalandan ve delilerin tanıklığından medet umar hale geliyorlar. Türkiye'de sosyalist hareketin (yani TİP'in - Kurtuluş) karşısına böyle çıkılıyor. TÖB - DER'de de sağlıklı çizginin karşısına böyle çıkılıyor.» (Yürüyüş, sayı 69)

Görüldüğü gibi, olayın izahı zor değil. Eğer alemi sersem zannedersek provokasyon dedin mi akan sular durur. Bu provokasyonlar hep de TİP'in CHP ile birlikte oluşturduğu sağlıklı çizgiye yönelir (!) Kendinize gelin baylar. Revizyonizmin şu yada bu nüansının birbirini bulması öyle şaşılacak bir durum değildir. Nihayetinde hepsi aynı kapıya, marksizmin revizyonuna dayanır. Her başınıza gelen işte provokasyon arayıp marksizmi revize edeceğinize anti-marksist çizgilerinizi revize ediniz. «Kargaşanın içindeki güçlü almaşık» gibi zırvalar yumurtlayıp matematik oyunlarıyla Maocuların size değil de «ilerleyen baylara» oy verdiğini ispatlamaya kalkışmayın. Yüzlerce kişinin gözü önünde cereyan eden olayları saklayamazsınız. Eğer bunda ısrar ederseniz her defasında daha fazla yalana, riyaya başvurup, bir o kadar daha içinde bulunduğunuz batağa gömüleceksiniz.

Tabii bütün bu hokkabazlıkların yanında da-

ha birkaç ay önce ilerleyen bayların gayri resmi organında TSİP'e veryansın edilmesi (daha önceki TSİP saldırılarına cevap olarak) bu iki oportünist grubun aralarında ittifakı çaktırmadan gerçekleştirmelerini engellemedi. Zaten bizde bir anlamda bu işte, bu oportünistlere yardımcı olmaya çalışıyoruz ki, boz bulanık siyasi hava biraz billurlaşsın; «aynılar, aynı yerde».

Türkiye solu içersinde, sosyalizmin burjuva siyasetinin bir türü olmadığı anlaşılıncaya, doğru istikrarlı bir ittifaklar siyaseti egemen oluncaya kadar bu türden eğlenceli manzaralarla daha çok karşılaşacağız. Şimdi akla gelmeyen «şaşırtıcı yandaşlıklar» ortaya çıktıkça bir çokları şaşırmaya devam edecektir. Bu gün bazılarına dalga geçilecek bir olaymış gibi görülen «tavır koyma»nın ne demek olduğu anlaşılacaktır. Kısa vade de sonucu ortaya çıkmayan «tavır»lar faydacılar için anlaşılmaz, dalga geçilebilecek durumlar olarak görülebilir. Ancak uzun vadede, riyanın yerini bilim, Marksizm-Leninizm aldıkça bu «tavır koyma»ların ne menem şey olduğu da anlaşılacaktır.

KURTULUŞ

DEVLET

İnsanların hayvanlıktan uzaklaşıp, kendi güçlerinin farkına varmaya başladıkları çağlarda, yani insanların yarı hayvan olarak yaşadıkları dönemlerde, yaşama koşullarında insanlar arasında belli bir eşitlik vardı. Hatta eşitlik tüm bireyler için olduğu gibi aile başkanları için de geçerliydi. Bu tarihsel dönemde, kan ilişkileri toplumsal düzenin belirleyicisiydi. Ama kan ilişkilerinin belirleyici olduğu bu toplumsal yapı çerçevesinde, çalışma üretkenliği gitgide arttı. Çalışma üretkenliğinin artmasıyla birlikte, özel mülkiyet ve değişim, başkasının işgücünden yararlanma olanağı ve servet eşitsizliği başladı. Bu gelişmeler kan ilişkileri üzerine kurulu toplumu değiştirerek onu tarihin ilk sınıflı toplumuna dönüştürmüştür. «Kan ilişkileri üzerine kurulmuş eski toplum, yeni yeni gelişmiş toplumsal sınıfların çatışması sonucu değişir; yerini, artık dayanaklarını kan ilişkileri üzerine kurulmuş toplulukların değil, belirli bir ülkede yaşayan toplulukların teşkil ettiği devlet içinde örgütlenen, aile rejiminin tamamen mülkiyet rejimi tarafından belirlendiği günümüze kadar gelen **yazılı** tarihin bütün özünü biçimlendiren sınıflar çatışması ve sınıflar mücadelesinin bundan böyle içinde serbestçe geliştiği yeni bir topluma bırakır» (1)

Birbirini takip eden doğal ve toplumsal işbölümleri ve çalışma üretkenliğinin artması en ilkel anlamda da olsa topluluğun çeşitli ihtiyaçları için bazı bireylerin, toplumun bireylerinin ortak çıkarlarının korunması, yürütülmesi amacıyla özel görevlerle yükümlenmesini getirdi. Topluluk kararlarını ihlal edenlerin yargılanması, sulamanın dü-

zenlenmesi, dinsel görevler, askeri komutanlık gibi.

Üretim güçlerinin yavaş yavaş artması, nüfusun yoğunlaşması, daha büyük topluluklar halinde kümelenme yeni iş bölümlerini gerektirdi. Bu defa ortaya çıkan karşıt çıkarlara karşı «düzeni» savunmak üzere organlar oluşturuldu. Bu organlar ya olayların doğaya göre sürüp gittiği bir dünyada kalıtımsal bir biçimde, ya da öbür gruplarla çatışmanın artması ölçüsünde vazgeçilmez hale gelerek büyük bir özerklik kazandılar. Toplumun hizmetkarları böylece zamanla toplumun efendileri haline dönüştüler.

Tek tek çeşitli konularda iktidarı elde tutan bireylerin, önce organlaşması, giderek iktidarlarını daha güçlü bir hale getiren özerkleşmeleri ile paralel olarak toplumun bu bireylerinin üretim araçlarının üzerindeki özel mülkiyeti de gelişti.

Çeşitli topluluklarda bazı bireylerin özel görevlerle donanması, bireysel iktidarlara sahip olması, daha sonra bunların organlaşması ve bu bireylerin *toplumun hizmetkarlarından efendileri* haline dönüşmesi süreci birbirinden farklı gerçekleşmiştir. Fakat her birinin izlediği yolun sonunda varılan nokta sınıfların ortaya çıkmasıdır, *sınıfsız toplumun, yerini sınıflı topluma, köleci toplum* biçimine bırakmasıdır.

«Devlet topluma dışarıdan empoze edilmiş bir güç değildir; Hegel'in ileri sürdüğü gibi, 'ahlak fikrinin gerçeği', 'aklın simgesi ve gerçeği'de değildir. Devlet, daha çok, toplumun gelişmesinin belirli bir aşamasının ürünüdür; bu, toplumun, önlemekte yetersiz bulunduğu uzlaşmaz karşıtlıklar biçiminde bölündüğünden, kendi kendisiyle çözümlenmez bir çelişki içine girdiğinin itirafıdır. Ama, karşıtların, karşıt ekonomik çıkarlara sahip sınıf-

ların, kendilerini ve toplumu verimsiz bir mücadele içinde eritip bitirmemeleri için, görünüşte toplumun üstünde yer alan, çatışmayı hafifletmesi, 'düzen' sınırları içinde tutması gereken bir güç ihtiyacı, kendini kabul ettirir; işte toplumdan doğan, ama onun üstünde yer alan ve gitgide ona yabancılaşan bu güç devlettir.» (2)

Üretimin, insanın işgücünün kendi basit bakımı için gerekenden fazlasını üretebilir hale gelmesi ile işgücü bir değer kazandı. Ne var ki toplum henüz kullanmaya hazır, fazla işgücü temin edemiyordu. Bunun üzerine eskiden ne yapılacağı bilinmeyen ve bu nedenle öldürülen hatta yenen savaş esirlerinin hayatları bağışlandı ve emeklerinden yararlanma yoluna gidildi. Böylece gelişen üretim araçlarının ihtiyacı olan işgücü bulunmuştu. Aslında, bulunan, köleci toplumun üzerinde inşa edildiği kölelikti. Artık toplumda üretim araçlarıyla olan ilişkileri birbirinden kesin çizgilerle farklı olan, emeğin toplumsal örgütlenmesi sürecinde oynadıkları rolleri farklı olan bir kısmının diğerlerinin emeğine el koyduğu gruplar yani sınıflar ortaya çıkmıştı ve köleci toplumda en temel iki sınıf köle sahipleri (efendiler) ve kölelerdi.

İşte **köleci devlet** başlıca bu iki sınıf arasındaki çatışmanın varlığından dolayı ortaya çıkmıştır. «Başka bir deyişle, devletin varlığı, sınıf çelişmelerinin uzlaştırılamaz olduğunun delilidir.» (3)

Toplumun bu ilk defa sınıflara bölünüşü sırasında köle sahipleri (başka bir deyişle özgür insanlar) arasındaki farklılıklar henüz kölelerle köle sahipleri arasındaki kadar kesin değildi. Ancak özgür insanların, köle sahiplerinin, arasındaki farklılaşma da süratle tamamlandı. Toplumun bireylerinin bir kısmı, küçük bir kısmı aristokrasiyi oluş-

turdu. Büyük köle kalabalıklarının, toprakların büyük kısmının sahibi haline geldi. Aristokrasinin zenginliklerinin artması ile birlikte gelişen bir başka olgu ise, bunların birinci dereceden yurttaşlık görevlerine sahip olmalarıydı. Kamu görevlerinde birinci dereceden hak sahibi olanlar büyük köle sahipleri, aristokratlardı. Böylece ekonomik olarak üstün olan sınıf zenginliğinin gelişmesine paralel olarak devlet aygıtı içinde de gücünü arttırdı ve köleci toplumun devleti kesin olarak tam anlamıyla köle sahiplerinin devleti haline dönüştü.

İnsanların köleci toplumla birlikte yönetenler ve yönetilenler ya da sömürenler ve sömürülenler diye en kaba şekilde ikiye ayrılması ile birlikte ortaya çıkan ve sınıflar arası karşıtlıkları, çelişkileri «uzlaştırmak», ve «düzen» sınırları içine sokmakla görevli olan devlet bu görevini başlıca «zora» dayanarak yerine getirir. Toplumun içinden doğan, ve her geçen gün ondan biraz daha uzaklaşan, biraz daha yabancılaşan devletin yöneticileri, egemen sınıf ya da zümre, sınıflar arası çatışmayı önce basit bir sopayla, daha sonra ise gelişmiş silahlarla ve çeşitli baskı güçleri ile gerçekleştirmiştir. Sınıflar arası çelişkilerin basitten karmaşığa doğru gelişimi, devlet aygıtının da basitten karmaşığa doğru gelişimi ile paraleldir.

Köleci toplumun ilk dönemlerinde halkın silahlı gücünün yanı sıra özel baskı güçlerinin kurulması (jandarma ya da polis) başlangıçta yurttaşların aşağıladığı bir olaydı. Yurttaşlar böylesi bayağı bir görevi kabul etmiyorlardı ve ilk köleci devletlerin özel silahlı güçleri (içe dönük) kölelerden oluşmaktaydı. «İşte bu, hâlâ **gens**'in eski zihniyetiydi. Devlet, polis olmadan varlığını sürdüremezdi, ama henüz gençti ve **gens**'in eski üyele-

rine utanılacak bir şey gibi görünen mesleği saygıdeğer kılmak için yeterli manevî otoriteye sahip değildi.» (4) Polisliğin aşağılanma dönemi çok kısa sürdü, hak ettiği saygıdeğer yere çok çabuk ulaştı. Özel silahlı kuvvetler, polis, jandarma görevlerini aşarak kısa zamanda halkın kendi silahlı kuvvetlerinin yerini tamamen aldılar. Bu silahlı kuvvetler artık dışarıdaki düşmandan çok içerideki düşmana karşı görevliydi. Ve içerideki düşman köleci toplumda köleler, feodal toplumda serfler ve kapitalist toplumda başta proletarya olmak üzere şehir ve köy emekçileridir. Egemen sınıfın ya da zümrenin baskı gücü, yani devletin baskı gücü sadece özel silahlı güçlerden oluşmaz. Çeşitli maddi ekleri vardır. İlkel toplumun bilmediği hapishaneler, ve her türlü ceza kurumları bunun en iyi örneğidir. Ayrıca bu baskı güçlerini yaşatmak için tüm yurttaşların devlete katkısı gerekir ki bu da vergilerdir. Yukarıda da belirttiğimiz gibi, sınıf çatışmalarının basitten karmaşığa doğru gelişimi ile devletin baskı organları, güçleri de basitten karmaşığa doğru gelişmiş yetkinleşmiştir.

«Devlet, sınıf karşıtlıklarını frenlemek ihtiyacından doğduğuna, ama aynı zamanda, bu sınıfların çatışması ortasında doğduğuna göre, kural olarak en güçlü sınıfın, ekonomik bakımdan egemen olan, ve bunun sayesinde, siyasi bakımdan da egemen sınıf durumuna gelen ve böylece ezilen sınıfı boyunduruk altında tutmak ve sömürmek için yeni araçlar kazanan sınıfın devletidir.» (5) Bu nedenle köleci devletin görevi, köleleri boyunduruk altında tutmak, feodal devletin görevi serfleri boyunduruk altında tutmak, ve kapitalist devletin görevi ise proletaryayı ve yoksul köylüleri boyunduruk altında tutmaktır.

Bir sınıfın bir başka sınıf üzerindeki hakimi-

yetini korumasını sağlayan bir araç olarak devletin çeşitli biçimleri vardır. «Daha köleci toplumda monarşi ile cumhuriyet, aristokrasi ile demokrasi arasındaki ayrılıklar belirmişti. Monarşi tek bir insanın iktidarıydı, cumhuriyet iktidarın seçim yoluyla ele geçirilmesiydi. Aristokrasi nispeten küçük bir azınlığın iktidarıydı, demokrasi ise halkın iktidarıydı. (Demokrasi Yunancada halk iktidarı anlamına gelir.) Kölelik çağında ortaya çıkan bütün bu ayrılıklara rağmen, köleci çağın devleti ister monarşi, ister aristokrasi, ister demokrasi olsun, köleci bir devlet idi.» (6) Köleci devletin çeşitli biçimleri vardır, monarşi, aristokratik cumhuriyet, demokratik cumhuriyet gibi. Ancak bütün bu devlet biçimlerinde esas olan köle sahiplerinin köleler üzerindeki baskısıdır; bütün bu devlet biçimleri, köle sahiplerinin köleler üzerindeki tahakkümünü sürdürmenin değişik biçimleridir. Monarşik bir devlet biçiminde bir kişi iktidarı elinde tutar. Aristokratik bir cumhuriyette görünümde esas olan seçimlerdir, ama seçimlere katılma hakkı sadece aristokratlara özgü bir olaydır, yasama ve yürütme ise tamamen onlara aittir. Demokratik bir cumhuriyette ise seçimlere bütün köle sahipleri katılabilir. Ama köleci devletin hangi biçimi olursa olsun kölelerin yönetime katılması mümkün değildir, düşünülemez bile. Aksine bütün bu köleci devlet biçimlerinin görevi, egemen sınıfların yani köle sahiplerinin, ya da aristokrat köle sahiplerinin ya da monark'ın köleler üzerindeki baskısını, sömürüsünü sürdürmektir. Esas şart budur ve bu esas şart devlet meselesinin özünü oluşturmaktadır. «Herkes bilir ki, eski çağlarda köleler arasında çıkan ayaklanmalar, eski çağ devletinin aslında **köle sahiplerinin bir diktatörlüğü** olduğunu ortaya koyuveriyordu. Bu dik-

tatörlük köle sahipleri **arasındaki** ve **onlar için** olan demokrasiyi ortadan kaldırdı mı? *Kaldırmadığını* herkes biliyor.» (7)

Köleci devlet tipinde, yani köleci üretim ilişkilerinin belirlediği devlet tipinde, bütün devlet biçimlerinin görevi, köle sahiplerinin köleler üzerindeki baskı, terör ve sömürüsünü sistemli bir şekilde kurmaktır.

Üretici güçlerin gelişimi karşısında özgür yurttaşların çalışmasını red eden köleci toplum, bu çelişkinin sonucu yıkıldı ve yerini feodal topluma, feodal sömürü biçimine bıraktı. Feodal toplumun egemen sınıfı olan feodallerin elinde, devlet aygıtı, köleci devlete oranla daha gelişti, güçlendi. Feodal toplumun devletine **feodal devlet** tipi diyoruz. Toplum biçiminin değişmesi ile ortaya çıkan bu yeni devlet tipinin de temel özelliği toprağa bağımlı olan serflerin bu konumunu korumaktı. Eskiden efendisinin malı sayılan, insandan bile sayılmayan, bir üretim aracı olarak görülen kölenin yerini alan serflerin sömürülmesi, baskı altında tutulması ve esas olarak serflerin toprağa bağımlı kalmalarını sağlamak bütün feodal devlet biçimleri için temel meseleydi. «Feodalizm çağındaki devlet biçimlerinde de farklılık görülüyordu; sadece feodal toprak ağalığının egemenliğinin tanınmasına rağmen, zayıf da olsa, gene monarşi ve cumhuriyet vardı. Serfler ise bütün siyasi haklardan kesinlikle yoksundu.» (8)

Görüldüğü gibi, feodal yasanın bütün meselesi serflerin toprağa olan bağımlılığıydı, devletin biçimi ister monarşi, isterse aristokratik yada demokratik bir cumhuriyet olsun, devletin görevi hep aynıydı. Pratik olarak ise serflerin durumu köleci devletin kölelerinden pek farklı değildi. Ancak gene de serflerin sadece toprağa bağımlı olma-

ları, feodalin malı sayılmamaları köylülerin kurtuluşu için daha geniş bir yol açtı.

Köleci toplumdan feodalizme geçiş, köleci devletten feodal devlete geçiş, devletin temel niteliğinde bir değişiklik yaratmamış, aksine temel niteliğini geliştirmiş, güçlendirmiştir. Üretici güçlerin gelişimi, tekniğin gelişimi, egemen sınıfların yönetme yeteneklerinin, bilgilerinin gelişimi, feodal devletin emekçi sınıflar için baskı ve şiddetini daha sistemli hale getirmiştir. Köleci toplumun en büyük sınıfı köleler gibi, feodal toplumun en büyük sınıfı serf köylüler toprağın hemen hemen tamamını elinde tutan toplumun en küçük sınıfı feodallere (toprak ağalarına) tam anlamıyla bağımlıydı. Hiç bir siyasi hakları yoktur.

«Amerika'da altın ve gümüşün bulunması, yerli halkın kökünün kazınması, köleleştirilmesi ve madenlere gömülmesi, Doğu Hind Adalarının ele geçirilmesi ve yağmalanmaya başlanması, Afrika'nın kara-deri ticaretinin av alanı haline getirilmesi, kapitalist üretim çağının pembe renkli şafak işaretleriydi. Bu pastoral gelişmeler, ilkel birikimin belli başlı adımlarıydı. Bunu, savaş alanı bütün yer yuvarlağı olan, Avrupalı ulusların ticaret savaşı izler. Bu savaş, Hollanda'nın İspanya'ya karşı baş kaldırmasıyla başlar, İngiltere'de Jakobenlere karşı savaşta dev boyutlara ulaşır ve Çin'e karşı Afyon Savaşı ile hâlâ sürer gider.

«İlkel birikimin farklı önemli anları, şimdi, azçok bir tarih sırasıyla özellikle, İspanya, Portekiz, Hollanda, Fransa ve İngiltere üzerinde dağılmış bulunuyor. Bunlar, 17. yüzyılın sonunda, İngiltere'de, sömürgelerin, kamu borçlarını, modern vergi ve himaye sistemlerini kapsayan sistematik bir bütün meydana getirirler. Bu yöntemler, bazan, örneğin sömürge sisteminde olduğu gibi kaba

kuvvete dayanırlar. Ama hepsi de, feodal üretim biçiminin, kapitalist üretim biçimine dönüşüm sürecini suni bir şekilde hızlandırmak ve bu geçişi kısaltmak için, devlet gücünü, toplumun bu örgütlenmiş kuvvetini kullanırlar. Zor, yeni bir topluma gebe her eski toplumun ebesidir. Zor, kendi başına ekonomik bir güçtür.» (9) Feodal toplumdan kapitalist topluma geçişi en özlü bir biçimde böyle anlatan Marx, toplumsal dönüşümlerde iktisadın ve siyasetin eşitliğini hatta siyasetin dönüşüm anlarında önceliğini ve üstünlüğünü anlatmakta.

Kapitalist üretim, feodal üretimin bağrında doğmuş ve gelişmiştir. Ve kapitalistlerin iktisadi üstünlüğü almalarını takip eden aşama kapitalistlerin siyasi zor kullanarak devleti ele geçirmeleridir. Aynen feodallerin köleci devleti ele geçirmelerinden sonra onu geliştirip, güçlendirmeleri, daha yetkinleştirmeleri gibi, yani baskı ve terörün devlet aygıtı içindeki kurumlaşmasını daha sağlam hale getirmeleri gibi, kapitalistlerin feodal devleti zor yoluyla ele geçirmelerinden sonra izledikleri yol da aynı olmuştur.

Kapitalist devlet, feodal devlete göre baskı ve terörü daha sistemli bir biçimde kurumlaştırdı. «Burjuva devlet biçimleri (de) son derece çeşitlidir, ama nitelikleri hep aynıdır: Bütün bu devletler, son tahlilde, şu ya da bu biçimde, ama zorunlu olarak, **bir burjuvazi diktatoryasıdır.»** (10) Önceki devlet tiplerinde olduğu gibi bütün burjuva devlet biçimlerinde de esas olan, kapitalistlerin ya da onların bir kısmının proletarya, ve şehir ve kır emekçileri üstündeki baskı ve sömürüsünün devamlılığını sağlamaktır. Burjuva devletinde de, devletin genel olarak en temel karakteristiği olan bir sınıfın kendisine bağımlı sınıfı hakimiyeti altında tutma özelliği gelişerek devam etmiştir.

Felsefenin Sefaleti adlı kitabında Marx, burjuva iktisatçılarının feodal kurumları suni, burjuva kurumlarını ise doğal olarak taşnif etmesini eleştirmekte ve her iki toplumda da devletin kurumlarının toplumun yapısı ile belirlendiğini, her iki toplumda da kurumların doğal olduğunu anlatmaktadır.

«Burjuvazinin zaferinden sonra artık derebeyliğin iyi ve kötü yanı diye bir mesele kalmamıştır. Burjuvazi, derebeylik egemenliği altında geliştirmiş olduğu üretici kuvvetleri eline geçirdi. Bütün eski ekonomik şekiller, bunlara uygun düşen uygar ilişkiler, eski uygar toplumun resmi ifadesi olan siyasi durum hep yıkılıp parçalandı.» (11) Yerine yeni ekonomik ilişkiler, yeni uygar bir toplum ve bu toplumun resmi ifadesi olan yeni bir siyasi durum oluşturuldu. **Kapitalist devlet.**

Feodallere karşı mücadeleye atılan burjuvazinin temel şiarı «özgürlük»tü. Çünkü feodal yasaların ortadan kaldırılması, kapitalistler için «özgürlük» demekti.

Kapitalizmde mal değişimi en üst biçimine vardı. Kapitalizm öncesi toplumlarda da mal değişimi olmasına rağmen, *kapitalizmde* ürünlerin çoğunluğu mal biçimini alır. Ayrıca kapitalist toplumda emekçiler kendi çalışma güçlerini mal olarak satarlar. Kapitalizm, doğrudan doğruya üretici olan bireyleri mülksüzleştirerek proleterleştirmiş, böylece bir yandan ilk sermaye birikimini gerçekleştirirken, diğer yandan da yeni bir sınıfı, ücretli işçileri yaratmıştır. Kapitalist toplumda işçi sınıfı «özgürdür». Özgürdürler, çünkü köleci toplumun köleleri ya da feodal toplumun serfleri gibi üretim araçlarına bağımlı değildirler. Ama üzerinde çalıştıkları üretim araçlarının özel mülkiyeti de kendilerinin değildir. Yaşayabilmek için,

kendilerini «özgürce», üretim araçlarının özel mülkiyetine sahip kapitalistlere satmak zorundadırlar.

Feodal toplumun bağrında köylülerin özel mülklerinden koparılıp mülksüzleştirilmesi süreci sonunda kapitalist toplumun iki temel sınıfı oluşmuştur: kapitalistler (işgücü satın alanlar) ve proletarya (işgücünü satanlar). İşgücü bir mal haline gelmiştir ve kapitalist değişime uğramaktadır.

Köylülerin önce toprağa bağımlılıktan kurtarılması, sonra mülklerinden koparılması ve ücretli işçiliğe dönüştürülmesi kölelikten toprak köleliğine, toprak köleliğinden ücretli köleliğe geçişin son halkasıdır. Kapitalist toplumda «özgürlük»ten ve «eşitlik»ten bahsedilmesi iki mal sahibinin, (mal haline gelmiş işgücünün sahibi proleter ile üretim aracının sahibi kapitalist arasında) «eşit» ve «özgür» değişim ilişkisidir. Kapitalist değişim ilişkisi, toplumun bütün üyelerinin eşitliği ve özgürlüğü görünümünü yaratmaktadır ama aslında özgürlük ve eşitliğin ardında gizlenen ücretli köleliktir.

İşte bu nedenledir ki burjuvazi feodallere karşı mücadelesinde «özgürlük» temel şiarı ile ortaya atılmıştır. Özgürlük şiarı, köylülerin feodal yasadan, toprak köleliğinden kurtarılması, toprak ağalarından toprak alabilir hale gelmesi ile ilk defa biçimlendi. Oysa Serflerin toprak köleliğinden kurtarılmasında özgürlük adına gerçekleşen hiç bir şey yoktu. Gerçekleşen feodalitenin, feodal yasanın tasfiyesiydi. Angaryadan, toprak köleliğinden kurtulan köylülerin toprak ağalarından toprak satın almaları, ya da kiracı haline gelmeleri, feodal yasaları ortadan kaldırmış ve kapitalist devletin gelişimi için ortam hazırlamıştır.

Esas olan, gene devletin, nasıl ortaya çıkmış olursa olsun, özel mülkiyeti korumakla yükümlü

olmasıdır. Özel mülkiyetin devletin güvenliği altında olmasıdır. Burjuvazinin «özgürlük» şiarıyla ortaya çıkıp devleti ele geçirmesiyle gerçekleştirdiği özgürlük, esas olarak mülk sahibi sınıfların özgürlüğü oldu. Baskı ve terör kapitalist devletin bütün biçimlerinde de proletarya için devam etti. Kapitalist devletin burjuva demokratik biçimlerinde ise baskı ve terör «özgürlük», «eşitlik» «genel oy» perdelerinin ardında devam etti. Özgürlük, eşitlik şiarlarının ardında yatan bizzat burjuvazinin proletarya ve emekçiler üzerindeki diktatörlüğüdür.»

«Demek ki, devlet, düşünülemeyecek bir zamandan beri mevcut değildir. İşlerini onsuz gören, hiç bir devlet ve devlet gücü fikri bulunmayan toplumlar olmuştur. Toplumun sınıflara bölünmesine zorunlu olarak bağlı bulunan belirli bir ekonomik gelişme aşamasında, bu bölünme, devleti bir zorunluluk haline getirdi. Şimdi, üretimde, bu sınıfların varlığının sadece bir zorunluluk olmaktan çıkmakla kalmayıp, üretim için gerçek bir engel olduğu bir gelişme aşamasına hızlı adımlarla yaklaşıyoruz. Bu sınıflar vaktiyle ne kadar kaçınılmaz bir biçimde ortaya çıktılarsa, o kadar kaçınılmaz bir biçimde ortadan kalkacaklardır. Onlarla birlikte, devlet de kaçınılmaz bir biçimde yok olur. Üreticilerin özgür ve eşitçi bir birlik temeli üzerinde üretimi yeniden düzenleyecek olan toplum, bütün devlet makinesini, bundan böyle kendisine layık olan yere, bir kenara atacaktır: âsâr-ı atika müzesine, çıkrık ve tunç baltanın yanına.» (12)

Sınıf karşıtlıklarını durdurmak, yavaşlatmak için, sınıf karşıtlıkları arasından doğan ve daima ekonomik olarak en güçlü olan sınıfın, dolayısıyla siyasi olarak da en güçlü olan sınıfın kendisine ba-

ğımlı sınıfları boyunduruk altında tutması için, kendisine yeni araçlar sağlayan devlet, egemen sömürü biçimi tarafından belirlenir. «Üretim araçları sahipleriyle gerçek üreticiler arasındaki doğrudan ve dolaysız ilişki, belli bir zamandaki biçimi emek tiplerinin ve tekniklerinin dolayısıyla emeğin toplumsal üretim gücünün gelişim sürecinde belirli bir aşamaya tekabül eden bu ilişki daima, egemenlik ve bağımlılık arasındaki ilişkilerin siyasal biçimini içeren, bütün toplumsal yapının en gizli sırrını, saklı temelini, yani kısaca, devletin özgül biçimini açığa vurur. Bu aynı ekonomik temelin, her ne kadar başlıca koşulları her yerde aynı olsa da, görünüşte sonsuz değişiklikler göstermesini önlemez. Bu tür değişiklikler sayısız ampirik koşulun, doğal çevrenin, ırk kompozisyonunun, dış tarihsel etkilerinin, vb. nin ürünleridirler ve ampirik olarak belli koşulların çözümlenmesi aracılığıyla anlaşılabilirler.» (13) Egemen sömürü biçiminin belirlediği devlet tipi içinde «son derece çeşitli» devlet biçimleri olabilir. Yukarıdan beri, devletin ortaya çıkması ile birlikte çeşitli devlet tipleri içinde (bugüne kadar görülen sömürücü devlet tipleri: köleci, feodal ve kapitalist devlet tipleridir) çeşitli devlet biçimlerinin olduğunu ama bütün bu devlet biçimlerinin görevlerinin, fonksiyonunun aynı olduğunu, egemen sınıfın iktidarını korumak, sömürüsünü devam ettirmek, mevcut yapıyı korumanın yolu olarak baskı ve terörü şu ya da bu biçimde ortaya getirmek ve sürdürmek olduğunu gördük.

Bu temel devlet tiplerinin yanı sıra tarihte birçok geçiş tipleri de vardır. 1848 ihtilalinden sonra Almanya'da devlet, burjuvazi ile toprak ağalarının ittifakına dayanmaktaydı. 2. Emperyalist Paylaşım Savaşının ardından ortaya çıkan bir

çok halk demokrasisi de gene geçiş tipinin örnekleridir.

Devlet tiplerinin içindeki çeşitli devlet biçimlerinin en basit çözümlenmesi hepsinin de bir sınıf diktatörlüğü olduğudur. Aralarındaki fark diktatörlüğün ezilen sınıflar üzerindeki baskı ve sömürüsünün şu ya da bu biçimde olmasıdır. Çeşitli burjuva devlet biçimlerinin her biri burjuva politik üst yapının bir parçası olduklarından birbirlerinden çok farklı olabilirler. Bu nedenle farklı burjuva devlet tipleri, modelleri değil, farklı burjuva devlet biçimleri vardır. Her tarihi somut şart altında burjuvazinin devlet biçiminde değişiklikler olabilir. Lenin bu konuda şöyle diyor: «Burjuvazi kendi çıkarları adına savaşmakta ve tahakkümünü sürdürmekte iki yöntem, iki egemenlik sistemi uygular : Bu yöntemler, kimi zaman peş peşe gelerek birbirini izler kimi zaman da çeşitli biçimlerde birbirleriyle kaynaşmış olarak görülür. Bunlardan birincisi, işçi hareketine her türlü tavizi reddeden zorbalık yöntemidir... İkincisi, politik hakların gelişmesine yönelik 'liberalizm' yöntemidir» (14). Ancak, burjuvazinin devlet biçimlerinin bütün bu çeşitliliğine rağmen hepsi de birer burjuva diktatörlüğüdür.

«Diktatörlük doğrudan doğruya zora dayanan, hiçbir kanunun sınırlamadığı bir yöntemdir.» (15) Lenin'in diktatörlük kavramı için getirdiği en genel tanım budur. Hiç bir yasa ile sınırlanmayan bir yöntem... Yasalara sahip, anayasaya sahip bir devletin (yani bir sınıf diktatörlüğünün) Lenin'in bu genel tanımlamasına karşı olduğu sanılmamalıdır. Yasalar, anayasa, sınıf egemenliğini, dengeli ve kalıcı kılar.

Devrimin ilk günlerinin fırtınalı, yasa tanımayan günlerini (baskı ve terörün son haddi) iz-

leyen aşama yeni devlet biçiminin dengeli ve kalıcı kılınması için anayasanın kabulüdür. Diktatörlük yasalar tarafından sınırlanmayan bir iktidardır ama diktatörlük egemenliğini yasaları yıkarak, ortadan kaldırarak değil, onları savunmak, sağlamlaştırmak (kendisi için) suretiyle garanti altına alır.

Yasalar devletin yürütme ve davranış kurallarıdır. Hukuk, devletle birlikte, yani sınıflı toplumla birlikte ortaya çıkmıştır. Kendisini destekleyen bir kamu gücü, devlet aygıtı olmazsa varolamaz.

Burjuvazinin diktatörlük üstüne görüşleri ise meseleyi tam anlamı ile saptırmaktadır. Revizyonistlerin ve oportünistlerin diktatörlük anlayışları ile burjuvazinin anlayışı da tam anlamı ile çakışmaktadır. Burjuvazi kasıtlı olarak diktatörlüğün bireysel bir iktidar, zorba bir iktidar olduğunu yaymaya çalışır. Demokrasiyi ise onun karşıtı olarak gösterirler. Oysa ne birincisi, ne de ikincisi doğrudur. Demokrasi de diktatörlük altında gerçekleşir. Gerek diktatörlükten, gerekse demokrasiden bahsederken mutlaka «hangi sınıf için» sorusunu sormak ve bunun cevabını almak zorundayız. Diktatörlük kavramı sınıfsal bir içeriğe sahiptir, ve kişisel diktatörlükten değil, sınıfsal bir diktatürlükten bahsetmek zorundayız. «Şöyle söylemek gerekir; diktatörlük, bunu öteki sınıflar üzerinde uygulayan sınıf için, demokrasinin ortadan kalkması anlamını mutlaka gerektirmez. Ama dikta uygulamasına hedef olan sınıf için, demokrasinin kalkması (ya da çok sınırlandırılması ki, bu da onu kaldırmamın bir çeşididir) anlamına gelir.» (16) Köleci devletin bütün biçimleri köle sahiplerinin diktatörlüğüdür, feodal devletin bütün biçimleri feodallerin sınıfsal diktatörlüğüdür ve kapitalist

devletin bütün biçimleri de kapitalistlerin sınıfsal diktatörlüğüdür. Çeşitli devlet biçimleri sadece somut tarihi şartların bir ürünü olarak yönetimin ve yönetime katılmanın sınırlarını tayin eder.

Devletin doğuşunu, çeşitli devlet tiplerini ve bu devlet tipleri içindeki devlet biçimlerini izledikten sonra devletin en kısa bir tanımını yaparsak, «devlet bir sınıfın diğer bir sınıfı baskı altına alması, bir sınıfın diğer bağımlı sınıfları hakimiyeti altında tutmasını sağlayan bir araçtır. Bu aracın çeşitli biçimleri vardır.» (17)

Ekonomik bakımdan egemen olan sınıfın, genel olarak üretim araçlarının özel mülkiyetine sahip sınıfın, siyasi egemenliğe de sahip olması sonucu devletin yöneticisi olması, devletin, egemen sınıfın, doğrudan üretimi gerçekleştiren sınıfa karşı baskı aracı olmasını sağlamaktadır: «Devlet» diyor Lenin, «bir gücün özel örgütüdür; belirli bir sınıfın sırtını yere getirmeye mahsus bir şiddet örgütü.» (18) Tarihi evrimi içinde, köle sahiplerinin elinde köleleri «yere getirmeye» yarayan devlet, burjuvazinin elinde gelişip, güçlenerek proletaryayı ve yoksul köylüleri yere getirmeye yarayan bir örgüt haline gelmiştir. Sistemli bir baskı ve terör aracı olan devletin, kapitalist toplumda en mantıki biçimi demokratik cumhuriyettir. Bu konuda Lenin şöyle diyor: «Demokratik cumhuriyette 'zenginlik'in sınırsız gücü **daha emin**'dir; çünkü artık, kapitalizmin politik zarfındaki kusurlara bağımlı değildir. Demokratik cumhuriyet, kapitalizmin mümkün olan en iyi politik biçimidir; esasen sermaye, demokratik cumhuriyeti ele geçirdikten sonra, iktidarını öyle sağlam, öyle emin bir biçimde kurar ki, burjuva demokratik cumhuriyetindeki **hiçbir** kişi, kurum, ya da parti değişikliği, onu sarsmaz.» (19)

Toplumun sınıflara bölünmesinden bu yana ortaya çıkan devletlerin çoğunda yurttaşlık hakları servete göre değişir, ve bu olgu devletin mülk sahibi sınıfın örgütü olduğunun en açık en güzel göstergesidir. Feodalizme karşı «özgürlük» şîarıyla ortaya çıkan burjuvazinin. feodal yasaları devirmesi, feodaliteyi tasfiyesi ile ortaya çıkan yeni durumda, genel olarak burjuva demokratik cumhuriyetlerinde de, devlet mülk sahibi sınıfların çıkarlarının savunucusu olmuştur. Başlangıçta burjuva demokratik cumhuriyetlerinde genel oy esası yoktu. Seçime katılma servet esasına göre düzenlenmişti. Ancak kaçınılmaz bir biçimde bu esas değişti ve yerini genel oy esasına bıraktı. Yani halkın tümü demokrasiye katılmıştı.

Köleci demokrasilerde toplumun sadece bir kısmı, köle sahipleri, demokrasinin sınırları içindeydi. Köleci toplumda köleler insandan bile sayılmıyorlardı. Ancak köleci demokrasilerde demokrasinin sınırları içinde kalanların yönetimdeki payı göreceli olarak (daha sonraki devletlere göre) daha fazlaydı. Hatta zaman zaman bazı köleci demokrasilerde köleler dışında kalan tüm bireyler (çeşitli sınıflardan da olsalar) bizzat yasamaya katılmaktaydılar. Kararlar köleler dışında kalan tüm bireylerin katılmasıyla alınmaktaydı. Giderek köleci toplumda da bozulmaya başlayan bu «yönetime katılma» durumu feodal toplumda sınırları daha daralarak devam etti, burjuva toplumunda ise tüm halk demokrasinin sınırları içine girmesine rağmen yönetime katılma payı önceki devlet tiplerine göre en düşük seviyesine vardı. Burjuva demokrasisinde ise halkın, özellikle de proletaryanın yönetime katılması düşünülemez bile. Ancak burjuva demokrasisi şartlarında demokrasinin sınırları ilk kez, tüm halkı kapsamaktadır. Genel oy

tüm halkın hakkıdır. Ne var ki, genel oy mekanizmasının kendisi de dahil olmak üzere, tüm zenginliklerin burjuvazinin elinde toplanmış olmasından dolayı tüm demokratik kurumların denetimi burjuvazinin elindedir. Burjuvazi tüm demokratik kurumları ve genel oy mekanizmasının bizzat kendisini, zenginliğinin sınırsızlığı ile kendisine bağımlı kılmaktadır. Rüşvet ve borsa oyunları başta olmak üzere, çeşitli olanaklar demokratik cumhuriyet içinde burjuvazinin yönetimden uzaklaştırılmasına zerre kadar imkan tanımaz.

Feodal toplumda feodallerin yönetimi bizzat feodallerin yönetici olmasıyla mümkündü. Feodaller yasama ve yürütmeyi bizzat ellerinde tutmaktaydılar. Ancak kapitalist toplumda, «modern temsili devlette» bu hiç de gerekli değildi. Feodal devleti ele geçirip onu güçlendiren, sağlamlaştıran kapitalistler için, bizzat devletin yasama ve yürütme fonksiyonlarını yapmaları gerekli değildi. Onlar genel oy esasına dayalı olarak modern demokratik cumhuriyette zenginliklerini çok daha emniyetli bir biçimde koruyorlardı. Hiç bir değişiklik kapitalist devlette mümkün değildi. Proletarya ise sınıfının bilincine vardığı ölçüde kendi partisini kurmak, bağımsız bir biçimde örgütlenmek hakkına sahiptir. Ancak varabileceği son nokta kendi gücünü ölçmektir. Genel oy, proletarya için gücünü ölçebileceği bir barometreden başka bir anlam taşımaz.

Demokratik cumhuriyet bir yandan burjuvazi için «en mantıklı» devlet biçimidir ama aynı zamanda demokratik cumhuriyet kapitalizmle çelişir. Bu da «mantıki» bir çelişkidir. «Çünkü (demokratik cumhuriyet) zenginle fakiri 'resmen' eşit bir temel üzerine koyar. Bu ekonomik sistemle siyasi üst yapı arasındaki bir çelişkidir. Emperya-

lizmle cumhuriyet arasında da, serbest rekabetten tekele dönüşümün siyasi özgürlüklerin gerçekleşmesini daha da 'güçleştirmesi' olgusuyla derinleşmiş veya keskinleşmiş aynı çelişkiler vardır. O halde, kapitalizm demokrasiyle nasıl uzlaşmaktadır? Sermayenin kadiri mutlaklığını dolaylı uygulamakla. Bunun için iki ekonomik araç vardır: 1) doğrudan rüşvet, 2) hükümetle borsanın ittifakı. (Bu bizim tezlerimizde de belirtilmektedir -burjuva bir sistem altında finans kapital 'her hükümeti ve her memuru özgürce rüşvet verip satın alabilir')» (20)

Serbest rekabetçi kapitalist dönemde üretimdeki ve sermayedeki yoğunlaşmanın sonucu olarak, banka ve sanayi tekellerinin içiçe girmesi, birleşmesiyle ortaya çıkan finans oligarşi ise devleti en son haddine kadar geliştirdi. Tarihte misli görülmemiş bir bürokrasi ve askeri güç oluştu.

Köleci toplumda yurttaşlık görevleri, örneğin askerlik görevi başlıca en zengin sınıfların, aristokratların göreviydi, daha aşağı sınıfların kamu görevleri zenginliklerine göre sınırlanmaktaydı. Feodal toplumda kamu görevlerine yurttaşların katılması daha da sınırlandı. Feodal toplumda bürokrasi bizzat feodallerin elindeydi, feodal ordunun en önemli kesimi bizzat feodallerdi. Burjuva demokratik devrimleri ile birlikte, feodal bürokrasi, feodal ordu yıkıldı, ortadan kaldırıldı. Köylülerin ve burjuvazinin bu en temel iki talebi derhal gerçekleştirildi. Feodalizmden kapitalizme geçişin devrim yıllarının bürokrasisi ve militarizmi geçmişin feodal toplumundan ve geleceğin kapitalist toplumundan çok farklıydı. Militarizm evrensel değildi. Bürokrasi genel anlamda dağılmıştı. Ancak kapitalizmin serbest rekabetçi çağında

bütün bunlar yeniden yavaş yavaş gerçekleşti. Hem de daha güçlenmiş olarak gerçekleşti. Güçlü bir kapitalist bürokrasi doğdu. Devrime katılan halk yığınları, özellikle de 1848'den sonra bir daha hiç bir şekilde silahlandırılmamak üzere silahsızlandırıldı. Düzenli ordular kuruldu. Militarizm gerçekleşti. En demokratik cumhuriyetlerde bile bürokrasi ve militarizm dev boyutlara ulaştı.

Emperyalist çağda ise hem bürokrasi, militarizm evrenselleşti. Böylece burjuva demokratik devrimlerinin temel talepleri geri itilmiş oldu. Emperyalizmin siyasi gericiliği bu anlamda da gerçekleşti. Birinci emperyalist paylaşım savaşı tekelci kapitalizmin tekelci devlet kapitalizmine dönüşümünü büyük ölçüde hızlandırdı. Finans oligarşisi giderek daha yoğun bir biçimde devlete egemen oldu. Böylelikle devletin emekçi kitleler üzerindeki baskısı alabildiğine arttı.

«Bu yeni ekonominin, tekelci kapitalizmin (emperyalizm tekelci kapitalizmdir) siyasi üst yapısı **demokrasiden** siyasi **gericiliğe** değişimdir. Demokrasi serbest rekabete tekabül eder. Siyasi gericilik tekele tekabül eder. Rudolf Hilferding **Finans Kapital** kitabında haklı olarak 'finans kapital hakimiyet için çalışır, özgürlük için değil' demektedir... Emperyalizm hem dış hem de iç siyasette demokrasiyi yıkmaya doğru, gericiliğe doğru mücadele eder. Bu anlamda emperyalizm söz götürmez bir biçimde **genel olarak demokrasinin, bütün demokrasinin** 'inkarı'dır.» (21)

«Ancak, emperyalizm bir yandan siyasi gericiliği getirirken, demokrasiyi, genel olarak demokrasiyi ortadan kaldırırken, «kapitalizmin gelişmesini ve halk kitleleri içinde demokratik eğilimlerin büyümesini durduramaz. Aksine, onların demokratik özlemleriyle tröstlerin anti-demokratik eği-

limleri arasındaki antagonizmayı **şiddetlendirir.»** (22) «Genel olarak kapitalizm ve özel olarak emperyalizm -kapitalizmin aynı zamanda kitleler içindeki demokratik solukları oluşturmasına, demokratik kurumları yaratmasına, emperyalizmin demokrasiyi inkarı ve demokrasi için çabalayan kitleler arasında uzlaşmazlığı şiddetlendirmesine rağmen, demokrasiyi bir tasvire, hayalete çevirir. Kapitalizm ve emperyalizm sadece ekonomik devrimle altedilir. En 'ideali' bile olsa demokratik dönüşümlerle altedilemez. Fakat demokrasi için mücadelenin okulundan geçmemiş bir proletarya ekonomik devrimini yapamaz.» (23)

Sonuç olarak, burjuva demokratik devrimlerini izleyen tarihi süreçte, «en mantıksal» biçimini burjuva demokratik cumhuriyette bulan, (ama buna rağmen burjuva demokratik cumhuriyetin kapitalizm üzerinde yükselmesi mümkün olan devlet biçimlerinden sadece bir tanesi olduğu ve cumhuriyetle kapitalizm arasında aynı zamanda «mantıksal» bir çelişkinin de var olduğu bir an için dahi unutulmamalıdır) kapitalizm, serbest rekabetçi dönem boyunca, feodalizmi tam anlamıyla tasfiye edip, devlet aygıtını alabildiğine güçlendirip, 1. emperyalist paylaşım savaşının ardından da tekelci devlet kapitalizmine dönüşüp, finans oligarşisi ile evrenselleşmiş militarizm ve bürokrasinin iç içe geçmesi ile siyasi olarak gericileşmiş ve genel olarak ve tüm demokrasinin düşmanı olmuştur. Ve aynı anda da emperyalizm kitleler arasındaki demokratik bilinci de geliştirmektedir zira çelişki antagonist (uzlaşmaz) bir hale gelmiştir.

Kurumlaşmış baskı aracı, özel silahlı güçleri ve bunun maddi ekleriyle ezilen sınıfa karşı egemen sınıfın koruyucusu olan devletin **ele geçirilmesi** proletarya devrimlerine kadar tüm devrimle-

rin siyasi hedefiydi. Tüm devrimlerden sonra yeni egemen sınıf devlet mekanizmasını çalışan emekçi sınıflara karşı kullanmaya devam etmiştir. Proletarya devriminin ise devleti ele geçirip geliştirmesi söz konusu değildir.

*Burjuvazinin sınıfsal diktatörlüğüne son ve*rerek devleti ele geçiren proletaryanın görevi bu devlet mekanizmasını tahrip etmektir. Yıkmak ve yerine tam anlamı ile devlet olmayan yeni bir mekanizma kurmaktır. Bu yeni tipten bir devlet olacaktır, ve kelime anlamı ile devletin fonksiyonları dışında fonksiyonlara sahip olacaktır. Esas görevi sınıfsız topluma geçişle birlikte kendisini yok etmek, sönüp gitmektir. Devletin tarihi evrimi şöyle olacaktır: devletsizlikten köleci devlete, köleci devletten feodal devlete, feodal devletten kapitalist devlete, oradan da sosyalist devlete ve devletsizliğe.

Proletaryanın devleti de bir diktatörlük olacaktır: Proletaryanın diktatörlüğü. «toplum 'herkesten yeteneğine göre, herkese yeteneğine göre' ilkesini gerçekleştirmiş olacağı zaman, yani, insanlar, **yeteneklerine** göre isteye isteye çalışacak kadar toplum halinde yaşamanın temel kurallarına uymaya alışacakları, çalışmalarının bunu sağlayacak kadar üretken bir hale geleceği zaman, dev*let tamamen ortadan kalkacaktır.» (24)*

KURTULUŞ

---

(1) Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni, F. Engels, Sol Yayınları, Ankara 1967, sayfa: 15

(2) Age., sayfa: 235

(3) Devlet ve İhtilâl, V. İ. Lenin, Bilim ve Sosyalizm Yayınları, Ankara 1969, sayfa: 13

(4) Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni, F. Engels, sayfa: 164-5

(5) Age., sayfa: 239
(6) Devlet, V. İ. Lenin, Aşama sosyalist çeviri dergisi, Ocak 1975, sayı: 1, sayfa: 14
(7) Proletarya İhtilali ve Dönek Kautsky, V. İ. Lenin, Bilim ve Sosyalizm Yayınları, Ankara 1969, sayfa: 101
(8) Devlet, V. İ. Lenin, sayfa: 16
(9) Kapital, Cilt: 1, K. Marx, Sol Yayınları, Ankara 1975, sayfa: 791-792
(10) Devlet ve İhtilâl, V. İ. Lenin, sayfa: 48
(11) Felsefenin Sefaleti, K. Marx, Sol Yayınları, Ankara 1966, sayfa: 135
(12) Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni, F. Engels, sayfa: 240
(13) Kapital, Cilt 3, K. Marx, Bl. 47, km. 5, par. 6-26
(14) Collected Works Cilt: 16, Differences in the European Labour Movement, Lawrence and Wishart London 1967, sayfa: 350
(15) Proletarya İhtilâli ve Dönek Kautsky, V. İ. Lenin, sayfa: 103
(16) Age., sayfa: 15
(17) Devlet, V. İ. Lenin, sayfa: 15
(18) Devlet ve İhtilâl, V. İ. Lenin, sayfa: 35
(19) Age., sayfa: 22
(20) Marksizmin Bir Karikatürü, V. İ. Lenin, Halkın Yolu Yayınları, Ankara 1976, sayfa: 32
(21) Age., sayfa: 27
(22) Age., sayfa: 37
(23) Collected Works, Cilt: 23, Reply to P. Kievsky (Y. Pyatakov), V. İ. Lenin, Lawrence and Wishart London 1967, sayfa: 24-25
(24) Devlet ve İhtilâl, V. İ. Lenin, sayfa: 125

PROVOKASYON VE İHBAR DEVRİMCİ BİR MÜCADELE BİÇİMİ DEĞİLDİR

Bugün, başta PDA revizyonistleri olmak üzere tüm inkâr cephesi (Halkın Sesi, Halkın Kurtuluşu, Militan Gençlik) bize olanca güçleriyle saldırmaktadırlar. Gazetelerinde provokatif haberler yayınlayarak, ideolojik mücadele yerine çamur atma kampanyasını tercih etmektedirler. İdeolojik mücadelenin araçları yerine, çamur, provokasyon yöntemini kendisine kılavuz alan PDA pasifistlerine karşı kesin tavır alışımız ve onlara ideolojik mücadelenin sınırları dışına çıkmamalarını hatırlatmamız, inkârcı cephenin büyük tepkisiyle karşılaştı. KURTULUŞ Sosyalist Dergi'nin çıkışından beri doğru bir siyasi çizgi izlemesi tüm revizyonistleri ürküttü. KURTULUŞ'un politik mücadelenin hedefini saptıran, PDA, Halkın Kurtuluşu ve Militan Gençlik revizyonist blokuna karşı sürdürdüğü kararlı ideolojik mücadele, bu inkâr cephesini daha da saldırgan kılmıştır.

KURTULUŞ, sadece bu cepheye karşı değil, TİP, TSİP, TKP revizyonistlerine karşı da ideolojik tavrını kesin olarak ortaya koymuştur.

Küfür yarışında Halkın Kurtuluşu ve Militan Gençlik yayınlarının KURTULUŞ'a karşı sürdürdükleri ihbar kampanyasının PDA revizyonistlerininkinden farkı yoktur :

«Kurtuluş Grubu olarak adlandırılan bir avuç sosyal faşist, Ankara'da Hukuk Yurdunda Devrimci Gençlik Birliği mensubu devrimci gençlere

saldırmışlar ve bir kısım devrimciyi ağır bir şekilde yaralamışlardır.» (Halkın Sesi, s. 66)

Yine aynı sayıda aşağıda :

«... Bu sefer çok sayıda silahla saldırıya geçen sosyal faşistler, devrimci gençlerin üzerine mermi yağdırmışlardır.»

Halkın Kurtuluşu, Militan Gençlik ve Halkın Sesi Dergilerinin görüşleri özetle şöyledir :

«Kurtuluş Dergisi taraftarlarının sosyal faşizme yaranma çabalarının yurt basmalarının, Trabzon'da TKP, TSİP vb. sosyal faşistlerle birlikte devrimcilere saldırmalarının ve son olarak Aydınlıkçı arkadaşlara saldırmalarının altında yatan gerçek, sosyal - faşist TKP'nin gençlik içinde vurucu gücü olmalarıdır.»

Yukarıdaki alıntılar Halkın Kurtuluşu ve Militan Gençliğin 1971 silahlı direnişlerine küfreden ve direnişçilere de hain diyen PDA revizyonistleriyle birliklerini çok açık göstermektedir. Ayrıca her üçünün ortaklaşa olarak paylaştıkları bu çamur kampanyasının objektif olarak provokasyon mahiyetini taşıdığını da rahatça söyleyebiliriz.

KURTULUŞ Dergisi olarak sosyalist hareket içindeki farklı grupların kendi aralarındaki mücadelenin ideolojik platformda çözülmesinden yanayız. Proletarya hareketinin birliği, devrim sorunlarının tüm gruplarca ancak böyle bir anlayışla ele alınması sonucunda sağlanabilir. Ama ideolojik mücadele yerine çamur ve provokasyon yöntemlerini tercih eden gruplara karşı tavrımız, bu gibi olaylar karşısında bugüne kadar izlediğimiz tavrın aynı olacaktır.

PDA revizyonistlerinin cüretkârlığının bu derece artışının son dayanaklarından biri de Devrimci Gençlik Dergisi oldu. «Revizyonist-diktatör-

lük» tezleri ile, «Devrimci Gençlik»in proleter enternasyonalizmi konusunda, «yeni PDA Birliğinin» ideolojisine yakın şeyler söylemesi, «Devrimci Gençlik» ve inkâr cephesini pratikte yakın bir çizgiye getirmiş ve yer yer de gençlik pratiği içinde bu yakınlık açıkça görülmüştür. PDA'nın yayın organı Halkın Sesi'nde (sayı 66, sayfa 9) «Devrimci Gençlik»e gösterilen yakınlık ilginçtir. KURTULUŞ'u sosyal faşist ilân ederlerken, «Devrimci Gençlik Dergisi» taraftarları yurtsever ilân edilmektedir :

«... Yine bu görüşleri savunanlar özellikle gençlik içinde sosyal emperyalist işbirlikçisi olmayan yurtsever akımları esas düşman alma siyaseti izlemişlerdir.»

Türkiye devrim mücadelesinin çıkarları açısından Devrimci Gençlik Dergisi'nin inkâr cephesine bu şekilde yaklaşımını tehlikeli bulmaktayız. Türkiye Devriminin meselelerinin çözümünü Çin ve Sovyet şablonculuğu dışında arayan grupların, birlik konusunda daha tutarlı ve ciddi adımlar atması gerekirken, böyle bir yaklaşımda bulunmaları Türkiye devrim hareketine zarar getirecektir. Biz, arkadaşları bu konuda bir daha uyarmayı gerekli görüyoruz. Atılacak her yanlış adımın, giderilmesi imkansız zararları da peşinden getireceği açıktır.

İnkâr cephesinin bize yaptığı bu saldırıların temelinde gerçek kimliklerini saklama hevesi yatmaktadır. Burjuva politikacılığı ile Devrimci politikacılığın sınıfsal içeriği aynı değildir. Bizim oportünistlerimizin yaptığı, temelde farklı olan bu iki politikayı aynı politikaya indirgemektir. Örneğin; bir yandan TİP'e sosyal faşist diyerek, lafta antirevizyonist cephenin keskin şampiyonluğunu yapan inkâr cephesinin (Halkın Sesi, PDA, Halkın

Kurtuluşu, Militan Gençlik), oportünist karakterleri gereği «TÖB - DER» seçimlerinde TİP - CHP listesini desteklemeleri iki yüzlülüklerinin açık bir örneğidir.

Biz bu «inkârcıların» gerçek kimliklerini açıklamayı ve onları burjuva politikacılığından devrimci politika yapmaya çağırmayı devrimci görevlerimizden biri olarak kabul ediyoruz.

PDA kalpazanları son günlerde 1971 silahlı direnişine karşı yoğun bir saldırıya geçtiler. Daha önce üstü kapalı birkaç cümle ile yaptıkları «maceracılık» suçlamasını şimdi açıktan açığa burjuvaziye taş çıkartacak bir biçime vardırmakta ve lafı 1971 proleter silâhlı direnişçilerine hain demeye dahi vardırmaktadırlar.

«Söz gelişi Çerkez Ethem çok cesur ve yetenekli bir milli kurtuluşçu idi. Fakat, maceracı ideoloji ve siyaseti, onu, İngiliz emperyalistlerinin kuklası Yunan ordularına sığınmaya, **hainliğe** kadar götürdü. 1971'de Bulgaristan'a uçak kaçıranların cesur olduklarını da söyleyebiliriz. Fakat işin özüne bakıldığında, Bulgaristan'a sığınma ile Çerkes Ethem gibi Yunanistan'a sığınma arasında ne fark vardır?» (!)

(Halkın Sesi, Sayı : 63,1971 Direniş Ruhu mu - Maceracılığı Mı?)

PDA pasifistleri bu saldırı cüretini nereden alıyorlar? Devrimci yiğitlik ve kararlılıklarından değil tabii. **1971 direnişçileri, Türkiye'de ilk defa proletaryanın bayrağını burjuvazinin burçlarına dikerken,** PDA legal örgüt çalışmaları yapmakta ve 12 Mart'a methiyeler düzmekteydi. (... Proleter Devrimci (!) Aydınlık kalpazanları da, emperyalizmin oyunu olan muhtıra karşısında tam bir geriye dönüş yapmaktan zerre kadar çekinmediler. «Parlamenter yolla veya askeri müdahale ile bazı re-

formlar yaparak buhrana hal çaresi bulma eğilimi, bugün için faşist bir diktatörlük hazırlayan en gerici güçlere üstün gelmiştir», diyerek, emperyalizmin oyununa alkış tuttular. (Aktaran: **KURTULUŞ, Sayı : 2, 1 Nisan 1971).**).

12 Mart günlerinde «İşçiler, köylüler, askerler, öğrenciler, ayaklanın» diyen gazeteleri İŞÇİ - KÖYLÜ'de attıkları sloganları unutmuş gibiydiler. Çünkü savaşmaya niyetleri yoktu. Zor günler gelip çatmıştı. Proletarya önderliği için sınav günleriydi o günler. O güne kadar «tatlı su sosyalizmi» vardı. PDA revizyonistleri kendi deyimleriyle «önce bozkırı kurutalım, sonra bir kıvılcımla tutuştururuz» diyerek pasifizmlerine kılıf geçirmenin ve kıvırtmanın yolunu buldular.

Tüm devrim kaçkınları çok önceden karar vermişlerdi direnmeme yolunda, 12 Mart faşizmi geldiğinde, Mihri Belli elini uğuşturup, «bizimkiler geldi» sevinci içinde, 1 Mayıs'ta kuruluşunu ilân etmeyi düşündüğü legal partinin programını, **«Aydınlık»** dergisinde «Proleter Devrimci Hareketin Program Taslağı» adıyla yayınladı. Bir süre sonra, ismini sıkıyönetimin arananlar listesinde radyodan dinleyince sevinci kursağında kalıp kaçmanın yolunu tuttu.

Kıvılcımlı, çıkartmakta olduğu **«Sosyalist»** adlı gazetesinde 12 Mart'ı «ordu kılıcını attı» şeklinde değerlendirirken; Mihri Belli gibi 50 yıllık revizyonist geleneğin mirasçılarından olduğunu tescil ediyordu.

12 Mart sonrasında burjuvazi ile ağız birliği içinde geçmişi inkâr eden, harekete küfür eden TİP, TSİP, TKP ve PDA revizyonistleri vardı. Ama bugün inkâr cephesine yeni katılmalar olmuştur. Bu cepheye taze kan vermişlerdir. Bu yeni katılanlar, 71 direnişinin değerlendirilmesinin

yanında, Türkiye'de politik mücadelenin hedefleri konusunda da PDA ile aynı fikirde olup PDA ideolojisini kendilerine rehber edinmişlerdir. İnkâr cephesinin bu yeni ortakları, 1971'de kanlarıyla isimlerini yazmış hareketlerin devamıyız iddiasında olan HALKIN KURTULUŞU ve MİLİTAN GENÇLİK'tir. Bu iki grup bir yandan burjuvazi ve onun sosyalist hareket içindeki uzantıları, TİP, TSİP, TKP ve PDA ile ağız birliği içinde harekete Troçkizm ve maceracılık suçlaması getirirken; diğer yandan da kardoların ideolojik seviyesinin düşüklüğünü de göz önüne alarak, geçmişin prestijini kullanma amacıyla direniş ruhu, «yiğitlik», «şanlı» gibi, ideolojik olarak hiçbir şey ifade etmeyen ajitasyonlarla politik istismarın daniskasını yapmaktadırlar.

Sosyal - Emperyalizm teorilerinin patentini Türkiye'de elinde bulunduran PDA, temelde aynı şeyleri söyleyen ve pratikte ortak davranış içinde oldukları (Demokratik Muhalefet Adıyla) Halkın Kurtuluşu ve Militan Gençlik dergilerine birlik çağrısında bulununca fırtına koptu. PDA kalpazanlarının, devrim kaçkınlığı ve pasifistlikleriyle geçmişte sosyalist hareket için kazandıkları kötü ünlerinden dolayı, birlik çalışmalarının bu yeni PDA'lılara puan kaybettireceği açıktı. Bu nedenle kadroları önünde zevahiri kurtarmak için biçimsel de olsa tepki göstermeleri gerekiyordu. Nitekim de böyle oldu. Fakat pratikte değişen bir şey olmadığı gibi birliklerinin eskiye oranla gün geçtikçe daha da pekiştiği görülmektedir.

Birlik çağrısı üzerine bu inkâr cephesi içinde başlayan söz düellosunu ve pratikte daha sonra geliştirdikleri birliklerini birlikte izlemekte yarar var.

«Halkın sesi olarak, proleter devrimcileri bir-

leştirecek ortak ideolojik temelin yaratılmasında, üzerimize düşen görevi yerine getirmeye hazırız. Bu amaçla Halkın K. ve Militan G. dergilerine tek bir haftalık dergide birleşmeyi öneriyoruz.» (Halkın Sesi, 58)

Halkın Kurtuluşu'nun cevabı :

«Halkın Sesi'nin çağrısı ciddiyetsiz, sorumsuz ve fırsatçı bir tavrın ifadesidir» başlığı altında şöyle devam etmektedir :

«... Bunun GERÇEKLEŞMESİ İÇİN her şeyden önce siyasetteki ayrılık ve birlik noktalarının tesbiti gerekir...

«... Halkın Sesi ise, birlik ve ayrılık noktalarının tesbiti için yeterli çaba harcamadan, birlik arzusunu hayata geçirmek için hiç bir girişimde bulunmadan, bu son derece önemli sorunu gazeteye ilân vererek çözme girişiminde bulunuyor.»

İşte bu cevap üzerine, PDA Halkın K. ile yapılan birlik çalışmalarının belgelerini Halkın Sesi'nin 58. sayısında deşifre edince Halkın Kurtuluşu suç üstü yakalandı.

PDA, Halkın Kurtuluşu'nun iki yüzlülüğünü teşhir edince, aralarında yüzeyde bir sürtüşme başladı. Dergilerinde birbirlerine karşı kadrolar önünde prestij sağlamak amacıyla temelsiz suçlamalar yer almaya başladı. Ideolojik açıdan, birlik olan noktaları, ayrılıklarından çok fazla olduğundan, devrimci kamu oyu bu çatışmayı aynı ailenin fertleri arasındaki bir çekişme olarak kabul etti.

«Burjuva Politikacılığı ve Birlik Çağrıları» başlığı altında dergimizin ikinci sayısında bu konuya ayrıntılı bir biçimde değinmiştik.

Militan Gençlik bu konuda, «Biz gençlik dergisiyiz, birlik çağrılarının daha üst düzeyde ele alınması gerekir», diyerek, aynı nedenlerle kıvırtma yoluna gitmiştir. Ancak kan bağı onları, kadro

yayın organlarının ikinci sayısında, «siyasi mücadele konusunda Halkın Sesinden çok şey öğrendiğimiz açık» diyerek kadrolarını Halkın Sesi'ni okumalarını önermeye zorlamaktadır.

Bu üç hareketin geçmişe nasıl baktıkları açıktır. Troçkizm - maceracılık suçlaması bu üçlü kadronun birleştiği en temel noktadır. PDA bu suçlamaları hainliğe kadar vardırmaktadır. Halkın Kurtuluşu ve Militan Gençlik, bu saldırılara ideolojisinin gereği çanak tutmaktadır. PDA, Halkın Kurtuluşu ve Militan Gençlik şemsiyesi altında hareket etmektedir.

«PDA hokkabazları», «1971 Direniş Ruhu Mu? Maceracılığı M?» yazısında, 1971 hareketinin gerçek savunucularını cuntacılıkla suçlayacak kadar politik ahlâksızlığın zirvesine çıkmaktadır.

«Hangi revizyonizme tepkidir maceracılık...? Somut olarak bakalım. Revizyonizme tepki Mihri Belli'nin proleter devrimcilere karşı kurduğu ilkesiz birlik cephesinde yer almak mıdır..? Yoksa cuntalar arasındaki manevralarda Mihri Belli'nin vurucu gücü olmak mı?» (Halkın Sesi-63)

Geçmişte bizim Mihri Belli ve cuntacılık konusundaki görüşlerimiz açıktır. Bunu kendileri de çok iyi bilmektedir. Tüm oportünistlerin başvurdukları kafa bulandırma metoduna sosyalist hareketin bu kaşarlanmış oportünistleri karakterleri icabı baş vurmadan edemezler.

«... Şehir ve köy proletaryası başta Türkiye emekçileri, demokratik devrimde olsun, sosyalist devrimde olsun, hegemonyalarını kuracak bilinç ve örgütlenme gücüne ulaşamadıkları takdirde, devrimde hegemonya küçük burjuvaziye geçecektir.» (Mihri Belli, Yazılar - 131) diyecek kadar işi ileriye götüren sosyalizm hokkabazı Mihri Belli ve tekkesi uzun süre birsürü genç militanı küçük bur-

juvazinin kuyruğuna takmaya çabaladı.» (Kurtuluş, sayı : 2, Nisan 1971)

«... Emperyalizmin oyunu olduğu açıkça belli olan, ustaca kaleme alınmış komutanların bildirisi karşısında ise, AYDINLIK YAZI KURULU imzasıyla yayınladığı bildiride, 'ordu, Kemalist geleneğine sadık kalacağını ispatlamıştır' diyerek, Mihri Belli ve tekkesi diğer bütün oportünist fraksiyonlarla birlikte emperyalizmin oyununa açıkça alkış tuttu.» (Kurtuluş.)

PDA revizyonistlerini cuntacılık konusundaki tavrına bakalım. Eski defterlerde bu konuda epey malzeme var. Birkaç örnek vermek yeterli olur sanıyoruz.

«Ve ülkemizde emekçilerin öz partisinin kurulması olanağı bugün yoktur. Bugünkü biçimsel demokrasi buna imkân vermemektedir.» (Ömer Özer Turgut ile röportaj, DEVRİM Gazetesi, Sayı : 5)

Zamanın PDA ideologlarından Şahin Alpay :

«Somut şartların somut tahlilinden hareket eder ve idealizme sapmazsak, daha bir süre Türkiye'deki devrimci harekette asker, sivil, aydın zümrelerin önemli bir rol oynayacağı görülür. Bu gün de yurt çapında esas mücadele işbirlikçilerle bu kuvvet arasında cereyan etmektedir. Proleter devrimcileri ancak yeni yeni, o da esas olarak gençlik hareketlerine dayanarak mücadelede yer almaktadır.» (Aydınlık, sayı : 12)

Yine aynı sayıda Şahin Alpay :

«Türkiye'nin Düzeni Üzerine» adlı yazısında, sayfa 464'de, Doğan Avcıoğlu'nun «Bugün milliyetçi devrimciler ön planda rol oynamaya aday gözükmektedirler. Ülkenin bugünkü gelişme aşaması bunu gerektirmektedir.» sözlerine katılarak, «hiç olmazsa bir süre için yanlış değildir. Bugün

sınıfının öncülüğünü, proletarya partisinin yönetici rolünü pratikte kendiliğindenci bir gelişime bırakarak, 'sol' sapmanın etkisi altında olduğunu gösterdi. THKO'nun 'sol' hataları sadece bunlar da değildi. Özellikle pratiği içinde daha birçok Troçkist hataları tekrarladı. Çeşitli teorik tahlillerinde de revizyonizmin etkisi altında olduğunu gösterdi. THKO'nun ilk ideolojik manifestosu olan 'Türkiye Devriminin Yolu' broşürünün, bu hatalı görüşlerin bir kısmını içinde taşımakla beraber, sistemli bir Troçkist veya revizyonist görüşler bütünü olduğunu söylemek yanlış olacaktır.»

«Yukarıda saydığımız 'sol' görüşleri temsil eden hareketlerin içinde küçük - burjuva ihtilalciliğinin, özellikle de Lâtin Amerika'da ortaya çıkan 'sol'culuğun teorisini yapan THKP-C oldu. Mahir Çayan arkadaşın 'Kesintisiz Devrim' yazıları yeni Troçkizmin sistematik bir şekilde Türkiye şartlarına uyarlanmasıydı. Bir kere daha hatırlatmakta fayda var: Yeni-Troçkizmin THKP-C içinde daha sistemli formüle edilmesi, THKO'nun hatalarını hiçbir şekilde ortadan kaldırmaz.» (Yoldaş sayı : 3 s. 51)

Kendi deyimleriyle «... devam edin baylar! bu 'şarlatan ve bağışlanmaz ukalâlıklarınıza' devam edin ki, sosyalizm adına taktığımız maskeniz daha çabuk aşağıya insin.»

Militan Gençlik de bir yandan «Kızıldere Manifestinden» bahsedip geçmişin prestijini kullanma yoluna giderken; öte yandan 1971 direnişine hakim olan çizginin maceracılık ve küçük - burjuva ihtilalciliği olduğunu söyleyerek, inkârcı cephe içinde yerini almaktadır. Kadro yayın organlarının birinci sayısında :

«Bu direniş içinde yer alan örgütlerin çizgilerinin esas yönü, küçük - burjuva ihtilalciliği ol-

du. Proleter ihtilalci bir yolu kavramaya çalışırken, revizyonizm ile iç içe, ona dayanarak küçükburjuva maceracı bir çizgi izlediler.» diyerek, yerlerini belirlemişlerdir.

Tüm bu açıklamalardan sonra, 1971 silahlı direnişinin Türkiye proletarya hareketi açısından önemini bir daha belirtmekte yarar vardır.

1971 direnişi Türkiye Devrim hareketinde tarihî bir dönüm noktası olmuştur. Elli yıllık sosyalist harekete karakterini veren revizyonizme karşı bir inkâr olarak doğup gelişen ve hayata damgasını vuran bu hareketi sosyalist hareketimizin geleceği açısından doğru değerlendirmek zorundayız.

Sosyalist hareket içinde o güne kadar hakim olan «işçi sınıfının sağındaki güçlerden medet umma» anlayışını yıkarak, «işçi sınıfının özgücüne dayanarak devrim yapma» anlayışını inşa etmesi açısından 1971 direnişine tümüyle sahip çıkmak tarihi görevimizdir.

1971 silahlı direnişini tüm inkârcı çizgilere karşı savunmak proleter devrimcilerin ortak tavrı olmalıdır. Buradan geçmişi eleştirmeyeceğimiz anlaşılmamalıdır. Önemli olan eleştirinin niteliğidir.

Bugün 1971 silahlı direnişini «direniş ruhu», «şanlı» gibi ajitasyonlarla geçiştirmek isteyenlerle, direnişçileri Çerkez Ethem'in şahsında hain ilân edenlerin, özünde aynı şeyleri söylediklerini devrimciler bilmelidirler. Bunların yaptıkları eleştiri değildir. Yapılan, inkâr ve küfür müsabakasındaki birincilik yarışıdır.

«Kurtuluş» dergisi olarak 1971'i nasıl değerlendirdiğimiz, Dergimizin ilk sayısında çıkan «Yol Ayrımı» yazısında açıklanmıştır. Birkaç cümle ile bir daha değinmek yararlı olacaktır kanısındayız.

Dünya Devrim Hareketi içinde Paris Komünü olayının nasıl özel bir yeri varsa, Türkiye'nin özel pratiği içinde de 1971 silahlı direnişinin böyle özel bir önemi ve yeri vardır.

Marx'ın dünya devrimi açısından değerlendirerek «komünarlar» için yaptığı övgüyü, Lenin Rusya'nın kendi pratiği içinde ele alarak hasıl 1905 «Aralık Savaşçılarına» lâyık görüyorsa, biz de aynı övgüyü Türkiye'nin kendi özel pratiği içinde 1971 proleter silahlı direnişçilerine lâyık görüyoruz.

Marx şöyle diyordu komünarlar için :

«... Tarih böylesine büyük bir olaya sahne olmamıştır. O ne büyük bir inisiyatifti, o ne büyük bir inançtı, ne inanılmaz bir çeviklikti. Parisliler gerçekten yetenekli ve inançlı insanlar.» demektedir.

Evet! Türkiye de o güne kadar 1971 silahlı direnişi gibi bir olaya sahne olmamıştı. Burjuvaziye plotelarya adına silahlı başkaldırma diye bir olay yaşanmamıştı.

«Aynı zamanda şu da bir gerçektir ki», diye yazıyordu Marks; «Paris'teki mevcut ayaklanma -tutucu zümrelerin aşağılık köpekleri, domuzlar ve azgın kurtlar tarafından ezilmesine rağmen- Haziran hareketinden bu yana partinin ortaya koyduğu en büyük ve en şerefli bir eylemdir.»

Evet! 1971 silahlı direnişi Türkiye'de prole tarya adına yola çıkıp burjuvaziye karşı silahl. başkaldıran proleter devrimcilerin ilk ve en şe- refli eylemidir. Direnişçilerin, «aşağılık köpekler», «domuzlar ve azgın kurtlar» tarafından katledil- mesine rağmen.

Yine Marx, duygusallıktan söz eden Kugelmann'ı eleştiren mektubunda :

«Dünya tarihi», diyordu, «Eğer mücadeleye

başlamak için hiç sıkıntı çekmeden başarıya ulaşılarak elverişli şartları bekleyerek değiştirilmeye kalkışılsaydı, bu gerçekten kolay bir iş olurdu.»

Sanki bugünleri görerek söylemiş bu lâfları Marx. Arif olan anlam misali..!

Lenin'in Marx'ın bu değerlendirişi için aynı yazıda söyledikleri de 1971 değerlendirişi için bize ışık tutmaktadır :

«... Ayrıca Marx düşüncesiz de olsa girişilmiş olan mücadelenin, kitlelere ulaştığı takdirde bu mücadele umutsuz dahi olsa gelecekteki mücadeleleri belirlemek ve doğru bir raya oturtmak açısından da gerekli olduğunun bilincindeydi.»

KURTULUŞ

İLERLEYİNİZ BAYLAR!

Türkçe'de bir söz vardır. «Gülermisin? Ağlarmısın?» Ülkemizdeki siyasi hayatımız bugün gerçekten bu sözlerle ifade edilebiliyor. Değer yargılarının, düşünce biçimlerinin iğdiş edildiği bir ortam, sanıyoruz bu kadar canlı bir biçimde şimdiye kadar yaşanmadı. Siyasi gruplar veya kişiler büyük bir genişlikle bugün red ettiklerini yarın kabul ediyor veya bugün kabul ettiklerini yarın aynı genişlikle red edebiliyorlar. İyinin ve kötünün kalın çizgilerle birbirinden ayrılması daha uzun süreceğe benzer. Bunun süresi şüphesiz ki bizim kitleleri örgütlemede göstereceğimiz beceriye bağlı olacaktır. Doğruların yanlışlardan kaba hatlarıyla ayrılmadığı bu dönemlerde karmaşa kaçınılmaz. Ne var ki ülkemizde bu doğal olan karmaşanın yanında doğal olmıyan olaylar olmaktadır. Her ciddî siyasi hareket karmaşayı (proletarya hareketindeki karmaşayı) zaten çözmek zorundadır. Bu da; programın ve taktiklerin ana hatlarında birlik sağlamak ve işçi sınıfı içindeki yaban otlarını temizlemektir. Partileşmenin, dolayısıyle iktidar sorununun temel sorunu bugün için budur. Fakat bu objektif durumun dışında bugünkü bazı gelişmeler şimdiden (en azından teorik olarak) üstesinden geleceğimiz olgulardır. (Zaten yazının konusunu da bu oluşturmaktadır. Adı geçen olay, bugün Reformizmin güçlendirilmesi şeklinde ortaya çıkmıştır. Bu açıdan işin şakaya gelir yanı yoktur.)

Ülkemizde belirleyici iki sınıf vardır: Proletarya ve toprak ağalarının irileriyle ittifak halinde olan Burjuvazi. İnsanlar, gruplar, partiler bu sınıfların dışında olgular değillerdir. Bu iki sınıf

arasındaki ara sınıflar da şu veya bu şekilde bu sınıfların peşinden gitmek ve onunla ittifak kurmak zorundadır. Bugün ülkemizdeki tekelci burjuvazi uluslararası tekelci burjuvazinin bilgi, deney ve görgüsü ışığında ara sınıfları peşinden sürüklemesi yanında, işçi sınıfını da yedeğine çekme becerisini göstermiştir. 1971 yenilgisiyle devrimin de yenildiği düşüncesine varan her türden küçük burjuva ve işçi aristokratları burjuvaziye kapılanmaktan bir an dahi tereddüt etmemişlerdir. İşçi sınıfı ve emekçilerin politik arenada şu veya bu biçimde, kendilerini güçlü bir şekilde hissettiremedikleri her dönemde bu olmuştur. Türkiye'mizde de tekelci burjuvazinin reformcu taktiği emekçi kitleleri etkilemekte devam ediyor. Bu etkiyi markssist (!) biçimde derinleştiren unsurlarda giderek etkinliklerini arttırıyorlar. Vardığımız şu anki noktada; tekelci burjuvazinin reformcu eğilimi, onun işçi sınıfı içindeki uzantıları vasıtasıyla emekçi kitleler arasında bugün için en güçlü eğilim haline gelmiştir. CHP'nin düzen değişikliği; TKP'nin ileri demokrasisi (diğer bir ifadeyle ulusal demokratik devrim), TİP'in demokratikleşmesi aslında öz olarak aynı şeylerdir. Bu grupların (TKP, TİP, TSİP vb.) işçi sınıfını burjuvazinin kuyruğuna takmakta birbirleriyle nasıl bir mücadeleye girdiklerini görüyoruz. Bu uydu hareketlere, işçi sınıfı şüphesiz ki gereken cevabı verecektir. Fakat yukarda da belirtildiği gibi burda bizi ilgilendiren bu uydu hareketlerin etrafında yeni yeni uyduların oluşmasıdır. Nasıl ki, merkezi güneş olan bir sistemde bulunuyorsak; ülkemizdeki siyasi harekette merkezi CHP olan REFORMİST bir sistemde bulunuyor. Bu benzetmedeki ayrıntıları artık herkesin düşünce zenginliğine bırakıyoruz.

Bu yeni uydu hareketlerin genel çizgileri şöy-

le açıklanabilir. Az veya çok işçi sınıfı içindeki çalışmaya ağırlık vermeleri; işçi sınıfı içindeki oportünizme tepki duyan unsurları yanlarına çekebilmeleri; bunun yanında oportünist gruplara kar şı ilkesiz mücadele vermeleri vb.. Eksikliklerine rağmen belli bir olumluyu örgütleyen bu gruplar, şimdi hareketi oportünizmin kucağına oturtmaya çalışmaktadırlar.

Partileşme sürecinde teorinin önemi üzerine Lenin'in söylediklerinin bir bölümünde şu sözlere rastlıyoruz: «Partimizin henüz kurulma süreci içinde oluşu ayırd edici çizgilerin henüz belirli hâl almakta oluşu, hareketi doğru yoldan saptırmaya çalışan öteki devrimci fikir akımları ile henüz kozunu paylaşmış oluşu... **Şu yada bu «nüans»ın güçlenmesi** Rus Sosyal Demokrasisi'nin geleceğini uzun yıllar için etkileyebilir.» (Ne Yapmalı s. 33 abç.)

Bugün de buna benzer bir süreci yaşıyoruz. Reformist «nüans»ını güçlendirenler devrimin geleceği ile oynuyorlar. İşte bu noktada **ihanet** çizgisine varmışlardır.

Bu ihanet çizgisinin teorik dayanaklarının araştırılmasına geçmeden önce, ihanetin nedenlerine hep birlikte göz atmak zorundayız.

Acaba neden, işçi sınıfı içinde az çok iyiyi, doğruyu örgütleyen hareketler kişiliğini bulamıyor ve er geç başka bir büyüğün etkinliğine giriyor. Bizce bunun nedenleri şu şekilde izah edilebilir.

1971 dönemi, ülkemizde emekçilerin ve hakim sınıfların, onların ifadesi olan grupların ve partilerin birbirlerine karşı şimdiye kadar denemedikleri mücadele ve örgüt biçimlerine tanık olmuştur; bu da o dönemin 50 yıllık bir birikimin nitelik sıçraması olduğunu göstermektedir. 1971 döneminde

burjuva ve proleter her parti, kişi veya grup denenmiş ve gücünü ölçmüştür. Bu bakımdan geleceğimizi tayin ederken 1971'i hep klavuz olarak tutmak zorundayız. İşte bu nedenle; 1971 döneminin ileri fırlattığı unsurlar teorik ve pratik olarak deney, bilgi ve görgüde ve kitleleri kucaklamakta daha elverişli durumdadırlar.

Onun için :

1 — Bu unsurların özel olarak işçi sınıfı hareketi ile ilgilenmemeleri.

2 — Var olan ve sürmekte olan sınıf savaşının bir sentezini yapmaktaki eksiklikleri, yani politik açılım getirmekteki gecikmeleri; işçi sınıfı içinde reformculuğun gelişmesine imkân sağlamıştır. Bunun yanında oportünizmin dış desteği ve sendikalardaki etkinliği de bu güçlenmede rol oynamıştır. Burjuvazinin işçi sınıfı üzerindeki genel çabasıda bu etkinliği yaygınlaştırmıştır.

İşçi sınıfı içinde reformizme karşı az veya çok mücadele veren her çizgi gelişme imkânı buluyor demiştik. Bunun ana nedeni işçi sınıfının başındaki oportünizm ile tabanındaki devrimci birikimi arasındaki çelişkidendir. Fakat bu hareketler yukarda da belirttiğimiz nedenlerden ötürü :

1 — **Pratikte**; Lider kadrolar taşıyamıyacakları yük altına girebilmekte ve umutsuzluğa kolayca kapılabilmekteler. Sonuç devrime olan inancını yitirmeye kadar gitmektedir.

2 — **Teoride**; Politik bir açılım getirememeleri, uluslararası ilişkilerden güç alan ve ideoloji zerk eden grupların ideolojik etkinliğine girmelerini sağlamaktadır.

Hareket kendini teorik ve pratik olarak yenileyip organizasyona gidememiştir.

Yukarda belirtilen iki neden aslında aydınla-

rın bilinç götürme sürecindeki 1971 yenilgisiyle çok yakından ilgilidir.

Bu noktada edindiğimiz deneyler ışığında hatalarımızı da görerek var olan yanlışlara karşı on misli daha fazla bir enerji ve bilinçle mücadele etmekten başka bir düşüncemiz olamaz. Bu açıdan TKP'nin uydusu durumuna düşen grupların aslında hareketi burjuvazinin kuyruğuna taktıklarını iyi niyetli unsurlara dilimiz döndüğünce anlatmak zorundayız. Ayrıca sınıf savaşının tarihi göstermiştir ki; kitleler, gruplar veya kadrolar belli bir doğruyu içinde bulundukları şartlar açısından kavramıyabilirler; o zaman bizim onlara yapacağımız en doğru hareket o deneyi yaşamalarına imkân sağlamaktır. Ama bunu kendiliğinden bir biçimde değil, bilinçli bir şekilde, kendi öz deneyleriyle o olguyu yaşamalıdırlar. Zorlama veya bunu engelleme daha kötü sonuçlar verir. Fakat biz bugünden gerekli uyarıyı yapmak ve özellikle işçi sınıfı içinde çalışan arkadaşların aydınlatılmasını üstlenmek zorundayız.

Bugün TKP'ye gidenler belli bir «gidiş teorisi» yaratmışlardır. Elimizde şüphesiz yazılı bir belge yok. Fakat bildiğimiz kadarıyla «gidiş teorisi»nin iki dayanağı var: Parti ve Enternasyonalizm. Bu iki sorunu burada ana hatlarıyla ele alacağız. İlerde daha ayrıntılı bir çalışma ise şart.

«Gidiş teorisi» onların ağzından şu sözlerle ifade ediliyor: Marksizm evrenseldir. (Başka bir şeymiş gibi sanki) Marksizmin özü Enternasyonalizmdir (Zirvedir demeye dilleri varmıyor.) Enternasyonal görev bizi TKP ile birleşmeye götürüyor; Partileşme aşamasına gelmiştik; 1960 Zirvesi «tek parti» demiştir; vb. vb. Aslında yukarda söylenenler şu anlama geliyor: Zirve her şeydir. Ülke şartları hiç bir şey.

Sorun aslında partileşmedir. Parti sorununun anlaşılamaması devrimin ve devletin niteliğinin anlaşılamamasında yatmaktadır. Diğer bir deyişle; iktidarın alınışı ve yerine yenisinin konuşu konusundaki görüşlerin yanlışlığı veya doğruluğu şimdiden partileşmede izlediğimiz taktiklerde gözlenebilir. Çünkü parti devrimi yönlendirecek olan aygıttır. Partileşmedeki her yanlış bizi pratikte çıkmaza teoride de burjuva ideolojisine götürür. Bu derece hayatî bir konuda dikkatli olmanın gereği tartışılmaz.

Sosyalist hareket, Lenin'in de belirttiği gibi «işçi sınıfı hareketiyle sosyalizmin birleşimidir.» Bunun örgütsel ifadesi de Partidir. Parti, işçi sınıfının politik birliğinin belirtisidir. Sınıf savaşının ileri fırlattığı unsurları bağrında taşıyan bir yapıdır. Bu yapı, karmaşık örgütler ağıyla kitleler arasında dal budak sarmıştır. Bu da her bakımdan yetişmiş (o dönemin görevleri açısından) kadroları; sınanmış ideolojiyi gerektirir. Böyle bir yapısı olmayan parti, proletaryayı öncü durumuna yükseltip, diğer sınıfları devrime hazırlayamaz. Bu açıdan; parti, **sınıf savaşının her döneminde** sınanmış kadrolara ve ideolojiye sahip olmak zorundadır. Yoksa parti demokrat veya anarşist olmaktan kurtulamaz. Uluslararası deneylerin ışığında görüyoruz ki işçi sınıfına bilinç taşıyan aydınların hareketleri oluşmakta ve çoğalmaktadır. İşçi sınıfından bağımsız olarak, konumlarından dolayı sosyalizmi öğrenebilen aydınlar, bu ideolojiyi işçi sınıfına taşımak zorundadırlar. Çünkü bu ideolojinin sahipleri işçilerdir. İşçi sınıfının bu ideolojiyi kavraması (tümden sınıfın kavraması anlamında değil, belli bir azınlığın kavraması anlamında), sosyalizmin maddeleşmesi, sosyalist hareketin ortaya çıkması, yani partileşme demektir. Bu süreç

oldukça çetin ve sancılı bir süreçtir. Bu bakımdan işçi sınıfı içerisindeki yanlış görüşlerle hesaplaşmadan partileşme imkânsızdır. Oportünizmin etkisi **belli oranda** kırılmadan (tümden kırılması devrim süreci içinde düşünebiliriz.) ve bu anlamda birlik sağlanmadan partileşme hayaldir. Bu da **ideolojik mücadelenin** partileşme sürecinde belirleyici olduğunu gösterir. Bilinç götüren gruplar işçi sınıfıyla fiilen ilgilenmek zorundadırlar. Yoksa ilelebet aydın hareketi olarak kalırlar ve sürekli parçalanırlar. Birliğin temel güvencesi bu açıdan işçi sınıfının örgütlenmesinde yatar. İlk aşamalarda yukarda da belirttiğimiz gibi işçi sınıfını örgütlemeyi amaçlıyan değişik gruplar olabilir. Bu gruplar teoride ve pratikte aynı şeyleri söylüyorlarsa birleşmek zorundadırlar ve zaten de öyle yaparlar. Her ciddî siyasî hareket birlikten yana olmak zorundadır. Birlik her zaman doğru görüşler etrafında olur. **Doğruluğun ölçüsü** mücadelenin her aşamasında işçi sınıfı ve genel olarak emekçi kitlelerle bağ kurmak, onları burjuvaziye karşı doğru sevk ve idare etmektir. Mücadelenin her evresinde şu veya bu parçasını kaybetse de bünye olarak varlığını koruyan, anın şartlarına uygun mücadele ve örgüt biçimlerini öneren, kitleleri (dolayısıyla Partiyi) muhtemel tehlikelerden koruyan gruplar parti olma şerefini elde edeceklerdir. Yoksa bugünden yarına kurulan «parti»lerle ve yıllanmış «parti»lerle parti olunmaz.

Bu açıdan ülkemizde işçi sınıfının partisi yoktur; parti olmayı amaçlıyan bir takım iyi veya kötü gruplar vardır. Bugün, kendisini bir türlü parti durumuna yükseltemiyen yıllanmış «parti»ye katılanlar onu, parti seviyesine yükselteceklerini sanıyorlarsa aldanıyorlar. Çünkü o, yıllardır grup olmaktan kurtulamadı ve hâlâ da grup olmaya de-

vam ediyor. Kendine parti desede, o, CHP'nin işçi sınıfı grubu olmaktan öteye gidemiyecektir. Çünkü bu «Enternasyonal» grup 50 yıllık sınıf savaşının içinde her bakımdan yetişmiş ve sınanmış kadrolara, ideolojiye sahip değildir. Yüce bir ismin uluslararası bir platformda kullanılması şüphesizki üstesinden gelmek zorunda olduğumuz bir sorundur. Hiç kimse erken uyandığı için parti kuramaz, devrim yapamaz. Sürekli uyanık olanlar parti kurmaya ve devrim yapmaya hak kazanacaklardır. Yoksa sosyalist ideoloji bugün marksist-leninist değil «marksist» kautskist olurdu.

Partileşmenin bu evresinde çözülmesi gereken, her zaman iki sorun olmuştur.

1 — TEORİK PLANDA: Sınıf ilişki ve çelişkilerinin bir analizi ve buna ilişkin uluslararası deneylerin gözetilmesi yani ülkemiz ve dünyadaki deney, bilgi ve görgünün bir sentezi yani program ve tüzük.

Çünkü, kitlelere **sistemli bir şekilde** görüşlerimizi açıklayabilirsek onları kazanabiliriz.

2 — PRATİK PLANDA : Kitlelere yönelmek açısından; a-Aydın hareketini, özellikle de öğrenci hareketini emekçi kitlelere bağlıyacak köprünün kurulması, b-Bu dönemin özelliğinden doğan ayrı ayrı grupları birleştirmek.

Yukarda belirtilen teorik ve pratik sorunların halli ancak emekçileri kucaklamakta ve onları örgütlemekten en avantajlı durumu yaratacaktır. Çünkü ancak böyle bir durumda burjuvaziye karşı işçi sınıfını sevk ve idarede belli bir bağımsızlığa ve Lenin'in belirttiği **ikinci adımı** atabileceğiz.

Lenin bu konuda aynen şunları söylüyordu: «Program ve taktikleri temel sorunlarında birlik sağlayamadığımız için, bir dağınıklık ve **ayrı ayrı gruplar dönemi** yaşadığımızı açıkca kabul ettik, **birleş-**

meden önce sınır çizgilerin çekilmesi gerektiğini açıkca ilân ettik; birleşik örgüt biçimlerinden söz bile etmedik, ama program ve taktikler üzerinde, oportünizm ile savaşın özellikle yeni (o tarihlerde gerçekten yeni) sorunlarını tartıştık. Şimdi hepimizin görüş birliğinde olduğu üzere, parti programında ve taktiklere ilişkin parti kararlarında formüle edildiği gibi, bu savaş, yeteri ölçüde birlik sağladı; **ikinci adımı** atmak zorundaydık ve bütün grupları bir araya getirip içinde eritecek birleşik bir örgüt biçimini oluşturarak, oybirliği ile **bu adımı** attık.» (Bir Adım İleri İki Adım Geri s. 224 abç.)

Ülkemizde ise ikinci adımı atanlar hiç de görüşte birlik sağladıkları için atmıyorlar. Çünkü hâlâ «ayrı ayrı gruplar» dönemini yaşıyoruz. Ve hâlâ «program ve taktiklerin temel sorunlarında birlik» sağlayamadık. Bugün ikinci adımı atanlar daha doğrusu yukarıda belirtilen sorunların üzerinden atlayanlar bu adımı sadece ve sadece tek parti (!) aşkı için atmışlardır. Buna da onları «Enternasyonal görevleri» sürüklemiştir. Bu konudaki tek dayanakları da 1969 Zirvesi'nde dile getirilen tek parti ibaresidir. Halbuki Lenin de tek parti sorunu enine boyuna incelemiştir. Lenin'e değil de Zirveye sığınmalarının nedenlerini ileride açıklıyacağız. Bu sorunu bugün şöyle formüle ediyorlar: «Komünist isek Komünist Partisinde çalışmalıyız». Sanıyorlar ki, iyinin ve doğrunun ismine sahip çıkmak ve ona sadık kalmakla, o şeyin kendisine de sahip çıkılabilir ve ona sadık kalınabilir. Öz ile biçim arasındaki ilişkiyi ve ülkemizde böyle bir ismin ifadesi olabilecek özün kendisini ismine layık bir biçimde hissettirmediğini anlamıyorlar.

Daha önce de belirtmiştik; partinin tekliği

tartışılmaz, birkaç parti var da biz de bunlardan birini seçecek mişiz gibi bir saçmalığa düşmeyiz. Her hareket kendisine parti diyebilir. Bunu engelleyemeyiz. Anladığımız parti ise adı ile değil, leninist ilkelere bağlılığı ve kitleler üzerindeki etkinliği ile ölçülür. Bu da önümüzdeki dönemin sorunudur. Ülkemize şöyle bir baktığımızda «işçi sınıfının» beş adet legal ve bir adet de illegal olmak üzere toplam altı adet «parti»si bulunmaktadır. Bu partilerimiz dışında kalanlar, şüphesiz bunlardan birini seçmekte özgürdür. Fakat şu içinde yaşadığımız dönemde oldukça «enternasyonalist» olanı diğerlerini bu konuda geride bırakmıştır. Hareketin kararsız unsurları bu partiye gitmektedirler. Bir zamanlar TİP'in de bu partiye katılması gerektiği belirtilmişti. TİP'in yarı-resmi yayın organı YÜRÜYÜŞ'te bu konuya değinilmiş ve onlar kendi mantıklar çerçevesinde bu gerekliliği reddetmişlerdi. Bugün ilerleyen baylarımız bu anlamda TİP'in de gerisine düşmüşlerdir. (1969 Zirvesi dönemlerinde TKP, ülkemizde tek partinin TİP olduğunu belirtiyordu.)

Ayrıca bu gidişi, Avrupa Komünist ve İşçi Partileri Konferansı'nın sonuçlarını beklemeden yapmaları da kendi mantıklarıyla çelişmektedir. İşi aceleye getirmek istemeleri ne kadar açık. 1969 daki bir karara dayanarak 7 yıllık bir geç intikalle «partileşmek» gerçekten vardığımız seviye açısından oldukça hazin. Biz bu açıdan ağlamak ve gülmek konusunda tereddüt geçiriyoruz.

Özetlersek; ülkemizde sınıf savaşının (özellikle 1971 döneminin) her aşamasından yüzünün akıyla çıkmış, her bakımdan yetişmiş, sınanmış kadroları ve ideolojisi olan hiçbir parti yoktur. Sadece bu yönde olumlu adımlar atan hareketler vardır. Bu bakımdan katılacağımız hiçbir parti ül-

kemizde mevcut değildir. Partileşmenin önünde duran sorunların üstesinden gelinmiş, «birleşmeden önceki sınır çizgileri» çizilmiş değildir. Önümüze bir sıra reformist ve faşist dönemler gelecektir. Bütün bu dönemlerden yüzünün akı ile çıkan hareket hiç şüpheniz olmasın ki aradığınız partidir.

Başta da belirttiğimiz gibi, partileşme sürecinde teorinin önemi artmaktadır. Bu önemi şu üç ana nedenle ifade edebiliriz.

1 Partinin politik hattı ve onun özü olan ideoloji, yanlış ideolojilerle henüz hesaplaşmış değildir. Ayırdedici çizgiler belirginleşmemiştir.

2 — Uluslararası deney **bağımsız bir şekilde** özümlenmemiştir. Şovenizmle mücadele daha çetin bir yol izlemektedir.

3 — Burjuvazinin proletaryaya nazaran daha eski ve köklü oluşu, burjuva ideolojisi karşısında teorinin önemi bir kere daha artmaktadır.

Lenin'in teorinin önemi üzerine belirttiklerinin bir özetidir yukardakiler. Bizi burada ilgilendiren uluslararası deneydir. Partileşmenin en hayatî noktalarından biri dünya devrimci deneyinin bağımsız bir şekilde anlaşılması, dünya devriminin çıkarları gözönünde tutularak, onun, kendi ülkemizde bağımsız bir şekilde pratiğe aktarılmasıdır. Uluslararası deneyin sonuçları şüphesizki kafamızda tam anlamıyla sistemleşmemiş olabilir. Fakat izleyebildiğimiz kadarıyla artçı ile öncü arasında belli bir kopukluğun olduğu dönemler yaşanmıştır. Bu konuda en çarpıcı ve eğitici olanı İngiltere'dedir. 1920'lerdeki Lenin'in bu konudaki görüşleri bize şüphesiz ki ışık tutacaktır.

Artçı (işçi sınıfı) ile öncü (bilinçli azınlık) arasında bu kopukluk genel olarak iki biçimde kendini göstermektedir;

1 — Ya işçi sınıfı hareketinin başında tümüyle oportünistler bulunmakta ve öncü kadroları ayrı bir azınlık oluşturmaktadırlar.

2 — Veya, objektif şartlarından dolayı öncü kadrolar proletarya hareketinin dışında kalmış olabilirler. Bu durumda zaten işçi sınıfının belirgin bir hareketi yoktur. Varsa da burjuva partiler hakimdir. Bu biçim şüphesiz ki birincisine nazaran daha az rastlanan bir örnektir. Fakat sık sık birincisine rastlanmaktadır. Türkiye'de de böyle bir durum var sanılmıştır. Ülkemizde böyle bir durum var sanmak ahmaklıktır. Bugün yukarda belirtilen durumlardan oldukça farklı bir biçimi yaşıyoruz. Bu farklılığı gözler önüne sermek için önce İngilteredeki örneğe bakmak gerekiyor; 1920'lerde İngiltere'de bir komünist partisi ve bir de işçi partisi vardır. Komünist Parti o dönemdeki üçüncü Enternasyonal'in görüşlerini savunmaktadır. Genel olarak doğru görüşlere sahiptirler. Kitlelerle, özellikle işçi sınıfıyla bağı oldukça zayıftır. İşçi Partisi ise 7 milyon işçiden 4 milyonunu kucaklıyor, üyelerinin hepsi işçi ve II. Enternasyonal'e üye vb...

Lenin'in üçüncü Enternasyonal'in ikinci Kongresinde bu konu tartışılırken görüşü şu olmuştur: «Kesinlikle Komünist Parti'nin İşçi Partisi'ne katılması, aynı zamanda, III. Enternasyonal'in ikinci kongresi komünist olan veya komünizme yakınlık duyan grupların ve örgütlerin, II. Enternasyonal'deki üyeliğine rağmen İngiltere'deki işçi partisine katılmalarından yana olduğunu ilân etmelidir.» (Kitle İçinde Parti Çalışması s. 138)

Lenin bu katılmayı önerirken şunu çok iyi bilmektedir: Komünist unsurlar kitlelerle kaynaşmak için bu partiyle en elverişli zemini elde etmiş olacaklar; oportünistleri işçilerin başından

atmak için en büyük fırsatı yakalamış olacaklardır. Çünkü biraz aşağıda şöyle devam ediyordu Lenin: «Komünistlerin en geniş işçi kitlelerine nüfuz etmek, onların oportünist liderlerini daha yüksek bir kürsüden, yani kitlelerin daha iyi görebileceği bir yerden teşhir etmek ve siyasî iktidarın dolaysız temsilcilerinin elinden «kapitalist sınıfın emekçi vekilleri»ne geçişini, böylece, kitlelerin bu hesap üzerindeki son hayallerinden daha çabuk kurtulmasını sağlamak için ellerinden gelen her şeyi yapmaları ve belirli uzlaşmalara girmeleri mutlaka gereklidir.» (a.g.e. s. 138-139)

İngiltere Komünist Partisi, İşçi Partisi'nin işçi sınıfı üzerindeki oportünist etkisini kırmak ve bunu kendisine bağlamak için bu partiye girmelidir. Bu işçi sınıfıyla kaynaşmanın, onu kucaklamanın en doğru taktiğidir. Aynı konuda Lenin :

«Burada söz konusu olan, işçi sınıfının öncü ile artçısı, geri işçiler, arasındaki işbirliğidir. Bu işbirliği bütün hareket için o kadar önemlidir ki, İngiliz Komünistlerinin, Parti -yani işçi sınıfının azınlığı- ile geri kalan işçiler arasında bir bağ vazifesi görmesi üzerinde kesinlikle ısrar ediyoruz.» (a.g.e.)

Lenin'in de belirttiği gibi İngiliz Komünist Partisi bilinçli bir azınlık, İngiliz İşç Partisi de işçi sınıfını kucaklıyan oportünist bir parti. Ülkemizde de aynı durumun olduğunu sananlar gerçekten feci yanılıyorlar (Kaldı ki, bugün TKP'ye gidenler kendi güçlerinin TKP'den çok üstün olduğunu belirtiyorlar.) Bugün ülkemizde işçi sınıfını kucaklıyabilen parti (bunada kucaklama denirse tabi), ajanları vasıtasıyla CHP'dir. * Hiç şüp-

---

* İşçi sınıfının var olan mücadelesinin ileri fırlattığı unsurlar şüphesizki CHP'li değildir. Fakat işçi kitlelerini genel olarak CHP etkilemektedir. Bu açıdan İngiliz İşçi Partisiyle

ıeniz olmasın ki, bu gidiş CHP lehinedir. Ayrıca :endilerini bilinçli azınlık sananlar aynı yanılgı çindeler. Sınıf savaşının hiç bir döneminde, yüklendiği görevi götürmekte tereddüt edenler, hatta götüremiyeceklerini belirtenler öncü olamamışlardır; olamazlar da.

Öncü kadrolar savaşın en zor anlarında inancından, düşüncelerinden hiç bir şey kaybetmiyendir. Öncü olma vasfı bu zor anlarda yüzünün akıyla çıkana verilir. Ülkemizde öncü ve önder kadrolar kavramı, kitleleri örgütleme tecrübesiyle yeterince olgunlaşamadığı için maddeleşmiş değildir. Onun için her kişi veya grup kendini öncü ilân etme özgürlüğünü sürdürebiliyor. Bunun önüne geçebilmek, ancak işçi sınıfını örgütlemekle, orda gösterdiğimiz beceriyle mümkün olacaktır. Bugün «bilinçli» azınlığımızın, oportünist «çoğunluğumuza» doğru gidişi bu açıdan inancını kaybeden ve kafası karışan ünsurların, kendisini oldukça «Enternasyonalist» gösteren ve işçi sınıfına hakim olmayı sendika yönetimine hakim olma sanan unsurlara doğru bir gidiş olarak niteleyebiliriz. İngiltere'deki gibi bir durumun olmadığı oldukça açık. Bu bakımdan Lenin'in birleşme için önerdiği şartları burada saymayabiliriz de. Fakat hâlâ aynı durumda olduğunu sanan arkadaşlar olabilir; o açıdan Lenin'e tekrar dönelim: «Açıkça söylemeliyiz ki, Komünistlerin partisi, İşçi Partisi'yle, ancak **eleştiri özgürlüğünü** tam ola-

---

CHP'ni sadece ve sadece kitleler üzerindeki yaygın etkisi açısından benzettik. Yoksa İngiliz İşçi Partisi marksizme sahip çıkan, fakat bunu oportünist biçimde savunan; işçi sınıfının mesleki örgütlerine ve mücadelenin yetiştirdiği kadrolara sahip olandır; ki buda CHP'den ne kadar farklı olduğunu gösterir sanırız. Bizim burda vurgulamak istediğimiz TKP'nin İngiliz İşçi Partisiyle kıyaslanacak hiç bir yanı olmadığıdır.

rak korunması ve **kendi politikasını yürütebilmesi** şartıyla katılabilir. Bu fevkâlâde önemlidir.» (a.g. e. s. 146)

Eğer gerçekten kendinizi «bilinçli» azınlık ve onları da oportünist «çoğunluk» sanıyorsanız gidin. Fakat yukarıdaki sözleri unutmayın. Lenin'in fevkâlâde önemli dediği şeyleri dikkate almazsanız sizler gerçekten inancınızı kaybetmişsinizdir. Yok eğer eleştiri özgürlüğünüzü ve politikanızı yürütme koşuluyla gidiyorsanız (ki bizce yanılıyorsunuz) gidin belki düzeltirsiniz.

İngiltere'nin 1920'lerdeki durumunu o dönemin uluslararası şartları içinde değerlendirmek de çok önemli. 1920'lerde II. Enternasyonal'e karşı Lenin'in kurduğu III. Enternasyonal'in tartışmasız bir yeri vardır. III. Enternasyonal her türlü oportünizme, revizyonizme ve reformculuğa karşı uzun bir mücadelenin ürünüdür. Lenin'in Uluslararası plândaki tartışılmaz liderliği bu hattın en önemli güvencesi olmuştur. Rus devrim deneyleri üçüncü Enternasyonal'in politik hattını çizmekte temel bir görev görmüştür. İşte böyle bir otorite diğer ülkelerdeki hareketlerle yakından ilgilenmekte ve onların yanlışlarından kurtulmasında rol oynamaktadır. Enternasyonalizm'in örgütsel ifadesi olan Enternasyonal bugün de varmıdır? Elbetteki hayır. Dünya şartları bugünkü durumla bir benzerlik gösteriyor mu? Elbetteki hayır.

Artık enternasyonalizm'in ne olduğunu buna ilişkin ulusal görevlerimizin boyutlarının ne yönde geliştiğini tartışabiliriz.

«Yalnız bir tek gerçek enternasyonalizm vardır.» diyordu Lenin, «Kendi Ülkesinde devrimci hareketin ve devrimci mücadelenin gelişmesine yürekten çalışmak istisnasız bütün ülkelerde (propagandayla, sempatiyle, maddi yardımla) bu aynı

çizgiyi ve yalnız bunu desteklemek.

«Bundan gayrısı yalan ve manilovizmden başka bir şey değildir.» (Nisan Tezleri ve Ekim Devrimi, s. 53)

Enternasyonalizm; Leninist ideoloji etrafında toplanan ulusal örgütlerin, dünya devriminin çıkarlarını dikkate alarak kendi ülkelerinde devrimi kalıcı kılmalarıdır. Her ülkenin enternasyonal görevi uluslararası otoritenin (Enternasyonal) olduğu dönemlerde bu örgüt aracılığı ile; olmadığı dönemlerde ise özellikle devrim yapmış ülkelerin tavırlarını dikkate alarak (sadece bir ülkenin değil tabi) saptanır. Enternasyonalizmin tek politik hattı vardır; o da proletarya diktatörlüğüdür. Her ülkenin devrimcileri Enternasyonal'in olmadığı dönemlerde enternasyonal görevlerini proletarya diktatörlüğünü kendi ülkelerinde hakim kılmak için çalışmakla belirleyebilirler. Enternasyonal görevin yapılıp yapılmadığının tek ölçütü, proletarya diktatörlüğüne giden yolda ne ölçüde (teoride ve pratikte) tutarlı olduğudur. Bugünde biz tek enternasyonal görev saptıyoruz; devrime giden yolda doğruları (leninist ilkeleri) mücadelenin her alanında hakim kılmaktır. TKP bu görevin üstesinden ülkemizde ileri demokrasiyi maddeleştirmekle gelmeye çalışıyor. Uluslararası oportünizmin teorisi olan ileri demokrasi proletarya diktatörlüğü ile taban tabana zıt şeyler olup; TKP bu ideolojiyi klavuz edinmekle hareketini uluslararası oportünizmin seviyesine yükseltmektedir.

Enternasyonalizmin örgütsel hattı ideolojik birlik sağlanmadan kurulamaz. Bu açıdan bugün enternasyonal bir örgütten bahsedemeyiz. Yalnız bu konudaki Küba, Vietnam, Kore, Portekiz vb, gibi ülkelerin olumlu çabalarını dikkatle izliyoruz. Bu konudaki ideolojik önderlik büyük küçük ayı-

rımına bağlı kalmaksızın herhangi bir sosyalist parti tarafından yerine getirilebilir. Eğer Enternasyonal doğru görüşler etrafında olacaksa, bu görüşlerin dışındaki hareketleri bu yapıda düşünemeyiz. Üçüncü Enternasyonal'e katılma kararı alan partilere karşı, bakın Lenin ne söylüyor: «Yukarda sözü edilen partilerin eğer üçüncü Enternasyonal'e katılma kararı yolundaki telgraf haberleri doğruysa (bunlara İsviçre Sosyalist Partisi'de dahil edilmelidir) faaliyetleri -bu partilerin herhangi bir yayın organında çarpıcı bir şekilde doğruluyacağı gibi- **bunların henüz komünist olmadıklarını** ve çoğu zaman üçüncü Enternasyonal'in temel prensiplerine, yani burjuva demokrasisi yerine **proletarya diktatörlüğü ve sovyet hükümetinin kabülüne** doğrudan doğruya ters düştüklerini göstermektedir.

«Bundan dolayı Komünist Enternasyonal'in ikinci kongresi, **bu partilerin üyeliğini derhal kabul edemiyeceğini...»** (Kitle İçinde Parti Çalışması, s. 136-137 abç.)

Görüldüğü gibi bugünden foyaları açığa çıkmış olan ve burjuvazinin reformist taktiğini kitleleri yanlarına çekmek için en iyi taktik olduğunu belirten ve bu anlamda da proletaryanın ideolojisinden vazgeçmiş olan çoğu Avrupa «Komünist» partilerinin enternasyonalizmde yeri yoktur. Bunlarla oluşan Enternasyonal ve zirve otoriteden her zaman yoksun kalacaktır. **Bu anlamda** bugünkü şartlarda uluslararası bir otorite yoktur ve bu otoriteye uyacak ulusal örgütler yoktur. Bu otoritenin yokluğu, bazı siyasî yoksulları Enternasyonal eşittir sovyetler demiye götürüyor. Soruna böyle bakanların bugünden düştükleri içler acısı durumu görüyoruz.

Sovyetlerin bugün izlediği politik hattın yan-

lışlığını gözler önüne seren dünya çapında iki olgu vardır :

Bugün dünya ölçüsünde en belirgin sapmalardan biri maoculuktur. Her sapmanın maddi hayat şartları vardır. Mao'culuğun maddi hayat şartları köylülüğün durumu ile yakından ilgilidir. Mao'culuğun çıkış sebebini sadece objektif durumla izah etmek, dış etkenleri göz ardı etmek en kaba materyalistin düşeceği aptallık çizgisi olur. Uluslararası planda sovyetlerin doğru bir politikayı hakim kılamaması ve doğru bir önderlik güdememesi Mao'culuğun çıkış nedenlerindendir. Ayrıca bugün Avrupa «Komünist» partilerin izledikleri politik çizgiyi yakından tanıyoruz. Sovyetlerin bunlara karşı izlediği tavizkâr tavrıda görüyoruz. Sovyetlerin de bu konuda kesin bir tavır alamayışı Avrupada reformizmin güçlenmesine proletaryanın en mahrem yerlerine bu virüsün girmesine neden olmaktadır. (Şüphesizki Avrupadaki «komünist» partilerin bu duruma düşmesinin maddi temeli, artı-değer aktarımı ile yaratılan nispi refah ve emperyalizmin bu nispi refahı kalıcı ve sürekli imiş gibi göstermesindeki beceridir. Bu beceri politik ifadesini Sosyal - demokrat partilerde bulmuştur.)

Bugün Sovyetlerin izlediği ideolojik hattı yanlış bulabilir ve bunu en acımasızca eleştirebiliriz; ve eleştiriyoruzda. Bu Sovyetlere hiç bir zaman düşmanca davranmamız anlamına gelmez. Aksine bu, proleter enternasyonalizmin bize yüklediği görevdir. Sosyalist sistemi her zaman burjuvazinin saldırısına karşı koruduk ve her zamanda korumaya devam edeceğiz. Enternasyonalizm her şeydir (ki bu zirve anlamına geliyordu) diyenler aslında herşey sovyetlerdir demektedirler. Bu ise bizim enternasyonalist anlayışımızla bağdaşmaz.

Bugün ülkemizde bir komünist parti heyulâsı dolaşıyor. Bazı küçük burjuva ve kafası karışık iyi niyetli unsurlarda bu heyulâyı gözlerinde ve düşüncelerinde büyütüyorlar. Gerçekten bu kadar etkili ve büyüyen bir parti karşısında burjuvazinin neden kılı bile kıpırdamıyor? Ve en ufak heyecan belirtisi bile yok. Hatta bir kesimi ona sempatiyle göz bile kırpıyor. Küçük burjuvaların heyecana kapılması ise şüphesiz kendi sınıf pozisyonundan doğuyor. Fakat işçileri de buna sürüklemesi ihanet çizgisini açıklıyor.

Yazının başında da belirtmiştik. Bazı doğrular, kitleler ve kadrolar tarafından o an için kavranmıyabilir. Biz doğruları söylemekten bir an dahi duraksamadan şunu bileceğiz ki, kadrolar ve kitleler bu doğruya, genel olarak kendi öz deneyleriyle varacaktır. Onun için; o deneyi yaşayarak doğruyu bulmalarına yardımcı olmalıyız.

Açıklamalarımız, ikna gücümüz yetmiyor olabilir; onlar bildikleri yolda ilerlemelidirler. Onun için bize tek söz kalıyor :

İLERLEYİNİZ BAYLAR!!!!

KURTULUŞ

POMEROY

FİLİPİN HUK MÜCADELESİ ÜZERİNE

(Huk : Filipinler'de Filipinler Komünist Partisinin önderliğindeki halk ordusuna ya da bu ordunun üyelerine verilen ad.)

Jonathan Fast Filipinler'deki şimdiki diktatörlüğün geçmişi üzerine yazdığı makalesinde (New Left Review, Sayı 78, Mart - Nisan 1973), Filipinler Halkının geçirdiği sömürge ve yarı-sömürgelik tecrübesinin bazı önemli yönlerini aydınlatmaya çalışmaktadır. Fakat tarihin doğruluğunu kollama amacıyla, gerek İkinci Dünya Savaşında Japon işgaline karşı Huk Kurtuluş Mücadelesi hakkında, gerekse savaştan sonra 1946'dan 1956'ya kadar yürütülen Huk silâhlı kurtuluş mücadelesi hakkında J. Fast'ın taşıdığı bazı ciddî yanlış izlenimlere işaret etmek zorunluluğunu duydum. Fast, yetersiz bilgisiyle ya da gerçekleri görmezlikten gelerek, Filipinler halkının halihazırda karşı karşıya bulunduğu kurtuluşa ilişkin yeni sorunlarla nasıl uğraşacağına dair birtakım varsayımlar yapmaktadır.

Huk hareketi hakkındaki bilgilerim geniş ölçüde kişisel ilişkilerime dayanır. İkinci Dünya Savaşı sırasında bir Amerikan askeri olarak Filipinler'de Japonya'ya karşı yürütülen seferlerde bulunduğumdan bu hareketi ve savaştaki faaliyetle-

rini çok yakından tanıma fırsatını buldum. Savaştan hemen sonra Filipinler'e döndüm ve 1947'nin başlarından 1962'ye kadar Huk hareketine ve onu yöneten Filipinler Komünist Partisi'ne (Parti de Komünistang Pilipinas, PKP), faal olarak katıldım. Fast'ın uzaktan uzağa sözünü ettiği olayları bundan dolayı yakından tanıyorum.

İlk önce Fast, FKP ve Japonya'ya karşı Halk Ordusu'nun (Hukbong Labansa Hapon) Amerikan kuvvetleriyle aynı genişletilmiş cephede döğüştükleri savaş zamanındaki anti-faşist güçbirliğini, «bir sömürgeci efendiye karşı diğerine sadakat gösterme» olarak nitelemektedir. Bir diğer yerde bu güçbirliğine, «o zamanlar komünist hare keti etkisi altında bulunduran sınıflararası işbirliği çizgisi» demektedir. Anlaşılan odur ki, Fast, dünya ölçüsünde gerçekleşen anti-faşist güçbirliğinin özelliği hakkında oldukça yanlış bir anlayışa sahiptir: Bu güçbirliği süresince FKP ve Huk'lar, Çin Kızıl Ordusu ve Çin Komünist Partisi, Ho Şi Minh'in önderlik ettiği Vietnam Hareketi, Malaya Komünistleri ve diğerleri de dahil olmak üzere, hepsi de ABD ve İngiliz kuvvetleriyle eşgüdüm halinde ortak faşist düşmana karşı savaşan, fakat FKP gibi kendi hareketinin bağımsızlığını muhafaza eden Asya'dan Batı Avrupa'ya kadar bütün solcu gerilla kuvvetleri ile aynı çizgiyi izlemiştir. Eğer dünyanın dört bir tarafındaki solcu kuvvetler faşist orduların yanısıra ABD'nin, İngiltere'nin ve diğerlerinin ordularına karşı da savaşsalardı, hiçbir şey Nazi ve Japon faşizminin zaferini bunun kadar kolaylaştırmayacaktı. Fast'ın görüş noktasından mantikî olarak çıkarılacak sonuç, bütün bunları yaptığı zaman İngiliz sol'unun, İngiliz, Amerikan ve Fransız egemen sınıflarının çıkarları için Hitler'e karşı savaşmakla İngiliz işçi sınıfına ihanet ettiği-

ni savunmak olacaktır.

Aynı zamanda yazar, ihtilâli, Filipinler'de böyle bir şey mevcut olmadığı halde gerçekleştiriliyormuş gibi göstermektedir. Yazar, Japon işgali sırasında, Huk'ların denetimi altında bulunan Orta Luzon bölgelerinde «malikânelerin (hacienda'lar) lâğvedildiğini ve toprağın köylüler arasında dağıtıldığını» söylemektedir. Bunlar yapılmamıştır. Hattâ, Huk mücadelesinin herhangi bir evresinde savaş -sırasında veya savaştan sonra- bunlar hiçbir zaman olmamıştır. Savaş zamanının asıl politikası, sonradan döneklik yapan Luis Taruc'un biyografisi niteliğinde olmasına rağmen başlangıçtaki Huk hareketinin hâlâ tek belgesel tarihi olmakta devam eden Halkın Doğuşu'nda (Born of the People) belirtilmiştir: «Bizim birleşik cephe politikamız, iktisadi ve bunun yanısıra siyasî alanda yürütüldü. Köylülerden ve toprak ağalarından oluşan eşgütme (koordine) komiteleri, tarımsal ürünün bölüşülmesindeki farklılıkları ortadan kaldırdılar. İşbirlikçilerin ve kuklaların ürünlerine doğal olarak el konuldu, fakat Japonya'ya karşı olan mülk sahiplerinin ürünleri mücadeledeki eşitlik esasına göre işlem gördü. Kurduğumuz pirinç denetleme dairesi tarafından bu gibi toprak ağalarına, ailelerinin büyüklüğü ve malî durumlarıyla orantılı olarak üründen belli bir pay ve çoğu kez işlerini yürütmeleri amacıyla fazladan bir miktar daha verildi.» O zamanlar izlenecek bir toprak işgali ve toprak dağıtımı politikası birçok Filipin'liyi anti-faşist direnişten uzaklaştıracak ve Japon'ların silâhı haline getirecekti.

Fast daha sonra, FKP-Huk hareketinin savaştan sonra «boyun eğdiği», çünkü 1946 seçimlerine girdiği ve ABD kuvvetlerine karşı hemencecik silahlı bir ayaklanma yürütmediği şeklinde akıl

almaz bir sonuca varmaktadır. Fast, Filipinler'in o zamanki durumunu tamamen görmemezlikten gelmektedir. O zamanlar Huk'ların Filipinler'deki 52 vilâyetten zar zor 5 tanesinde üsleri vardı, bunlar da ülkeyi oluşturan sayısız adalardan birinin sadece bir bölümünü kapsıyordu. Filipinler'de, özellikle Luzon adasında, en azından 400.000 kişilik savaş tecrübesine sahip hazır bir ABD ordusu mevzilenmişti, ve Filipinler'in ezici çoğunluğunun düşüncesinde bunlar, adi Japonları ülkeden kovan «kurtarıcılar»dı. Üstelik, bağımsızlığın kendisi 4 Haziran 1946'da yürürlüğe girecekti, ki bu bağımsızlığın yeni-sömürgeci özünü halktan çok az kimse farkedebilmekteydi. O ortamda konulacak bir silâhlı mücadele, Huk hareketi açısından tecrit olma ve katliamla sonuçlanırdı, ve son haddinde ölüme atılmak anlamına gelirdi.

Bunun arkasından, Huk'un savaştan sonraki Ulusal kurtuluş mücadelesine değinen yazılarında Fast, bir arada düşünüldüğünde FKP önderliğindeki mücadelenin tümüne karşı tam bir güvensizlik olarak gösterilebilecek sayısız maddî yanlışlar yapmaktadır. Sayfa 83'te «1945'ten 1950'ye kadar.. FKP'nin bu dönemdeki politikası silahlı ayaklanmayı içermiyordu ve temel reformların Roxas Hükümetiyle yapılacak görüşmelerle gerçekleştirilebileceği umuduna bağlanmıştı.» diyerek söze başlamaktadır. Bunların tümü gerçeklere aykırıdır. Huk hareketi, savaştan sonra ya da diğer dönemlerde hiçbir zaman silâhlarını teslim etmedi; silâhlar, kaçınılmaz olan silâhlı mücadelede kullanılmak üzere muhafaza edilmiştir. Roxas Hükümetine hiçbir «umut» bağlanmadı; «demokratik bir barış» sloganı altında yürütülen görüşmeler ise yeni-sömürgeci rejimin niteliğini bu konuda bilgisi olmayan halkın önüne sermek için bir araç olmuştur.

Huk gerilla örgütü Japonya'nın tesliminden sonra da birçok yönleriyle eski halini muhafaza etti; üyelerin birçoğu, toprak ağalarının paralı «sivil muhafızları» ve hükümetin «askerî polisi» ile savaşmak üzere daimi silâhlı birlikler halinde örgütten «dışarda» kaldılar. Huk ordugâhları ve levazım depoları her ihtimale karşı hazır tutuldu, legal kitle çalışmalarına katılan (köylü birlikleri gibi) üyeler ise Hukbalahap Muharip Gazileri örgütü adı altında birleştirilip silâhları gizli olarak korundu.

1945'te yine askerken, FKP'nin yardımcılığı ile Huk ordu kamplarını ziyaret ettim ve hareketin mümkün olan her araçtan yararlanarak ABD alaylarından silâh temin etme politikasına tanık oldum. Tanınmış FKP liderlerinin de katılarak Millet Meclisi'ne seçildiği 1946 seçim kampanyası, Orta-Luzon'da tam anlamıyla silahlar elde ve ABD'nin kumanda ettiği bastırma birlikleriyle sık sık kanlı çatışmalara girerek yürütüldü. Roxas Hükümetine ve 1948 başlarında Roxas'ın ölümüyle onun yerini alan Quirine Hükümetine karşı yürütülen politika, geniş çaplı bir silahlı mücadele olasalığını her zaman düşünen Huk silâhlı kuvvetlerinin düzenli yapısından «güç alarak görüşmeler yapma» politikasıydı.

Fast, genel manzarayı, FKP'nin militan köylülüğün kuyruğuna takılarak zorlu mücadeleden kaçındığı kendiliğinden (spontane) nitelikli yönsüz, karmakarışık geçen kavga-dövüş yılları olarak sunmaktadır. Parti ve halk arasında, herhangi bir ülkedeki her baskı politikasından sonra bütün hazırlanma çabalarına rağmen rastlanan şekliyle ortaya çıkan düzensizlik ve yılgınlık koşulları, aslında, Roxas Hükümetinin 1946 Ağustos'unda giriştiği «Gizli Yumruk» harekâtından sonra nisbeten

kısa süreli olmuştur. Silahlı mücadelenin son hızıyla süregeldiği 1946 sonlarında tekrar Filipinler'e döndüğüm zaman FKP önderliğindeki hareketin, teslimiyetçi olmanın çok ötesinde, FKP Askerlik Bölümü'nün dikkatli yönetimi altında büyük bir gayretle Halk Silahlı Kuvvetlerinin inşası için çalıştığına hareketin içinde tanık oldum. 1947 Nisan'ından Ağustos'una değin kitleleri uzun bir mücadele için harekete geçirme konusunda o sıralarda toplantılar düzenliyen FKP Bölge Komitelerini ve Huk kuvvetlerini ziyaret amacıyla Orta ve Güney Luzon'da uzun süren yeraltı turları yapma olanağına sahip oldum. Ziyaretlerim, FKP'nin önde gelen liderlerince düzenleniyordu. Bir keresinde Visaya adalarında silahlı kuvvetler oluşturma amacıyla (o yıl Panay adasındaki kuvvetler oluşturulmuştu) Orta Luzon'daki Huk üslerinde gerilla eğitimi yapmak üzere Orta Visaya Adalarından askere çağrılan yeni yedeklerin eşliğinde Manila'dan başlayarak yolculuğa çıkmıştık. Bizzat Luzon adasında daha 1947'nin başlarında merkezi vilayetlerde bulunan yayılma birlikleri güneydeki üslerin geliştirilmesine yardımcı olmaları amacıyla yola çıkarılmıştı. Edindiğim izlenimler, hareketin, Fast'ın iddia ettiği gibi ricat halinde ve «sürekli savunmaya çekilen» değil, fakat iyi örgütlenmiş, sıkı çalışan, saldırıcı ve hücumlarıyla giderek insiyatifi ele geçiren, gelişmekte olan bir hareket olduğu yönündeydi.

Bu arada, hemen belirtmek gerekir ki, savaştan sonraki silahlı mücadelelerin ilk zamanlarını niteliyen «kendiliğinden» (spontane) sözcüğü tamamiyle göreceli (izafi) bir anlamda kullanılmaktadır. Köylülerin lidersiz olarak silaha sarılışlarına hiç rastlanmamıştı.. Direniş, ortaya çıkan her bir durumda, FKP'nin mahalli ve bölge komiteleri

ile onların komutasındaki paralel kuvvetler tarafından yürütülmüş, bunlar merkezin yönergelerini veya kılavuzluğunu beklemeksizin harekete geçebilmişlerdi. İstisnasız her Huk görevlisi FKP'nin bir üyesiydi, ve savaşın esas yükü 1945'ten beri FKP politikasının dışına çıkmayan mahalli FKP kuruluşlarının yakın gözetimi altında bulundurulan Huk birliklerince omuzlanmıştı. Aynı zamanda belirtmek gerekir ki, alt düzeydeki bu kuruluşlarla -özellikle Askerlik Bölümü'nün ve Örgütsel Büro'nun başlarıyla- doğrudan doğruya kenetlenmiş olan FKP'nin lider kadrosundaki üyeler, silahlı mücadelenin güçlü savunucuları olmuşlar, ve 1948'-in başlarında liderliği tamamen ellerine geçirinceye kadar, tüm FKP üyelerinin gerçek desteğini sağlayarak geniş çaplı silahlı mücadele uğruna sürekli bir kavga yürütmüşlerdir.

Görüldüğü gibi, taşradan bir tarihçi, herhangi bir yeraltı hareketi hakkında yazı yazarken zorluklarla karşılaşmaktadır. Onun yüzeysel olarak görebileceği şeyler, düşmanın ya da yetersiz bilgiye sahip kaynakların söyliyeceği şeyler onu çoğu kez yanlış izlenimlere sürükliyebilmektedir. Örneğin, basım işçileri birliğinin başkanı ve İşçi Örgütleri Kongresinin lideri olan Mariano Balgos, 1948'den 1949'a kadar kamuya FKP Genel Sekreteri olarak tanıtılmış, bazı gözlemciler de FKP'-nin reformistlerce yönetildiğini iddiaya başlamışlardı. Halbuki Balgos o sırada FKP Genel Sekreteri değildi; gerçek Genel Sekreterin (Jose Lava) ve yeraltı hareketinin düşmanı aldatarak en az tedirginlikte görev yapabilmeleri için bu bir tertip idi. Mariano Balgos ise reformist bir kişi değildi; 1949 yılında, hükümet askerleriyle 1954'te yapılan bir çatışma sırasında öldürüldüğü yer olan güney Luzon'un Biçol bölgesindeki silahlı yayılmaya baş-

kanlık etme ve gerille kuvvetlerine katılma görevini geri çevirmemişti.

Fast, sözlerine devam ederek, 1949'un sonlarına kadarki Huk mücadelesini koordine edilmemiş savaşlar ve tek tük köylü direnişleri olarak nitelemektedir. Bunlar gerçeklerle pek uyuşmamaktadır. FKP merkez komitesi, 1948 Mayıs'ında ülkede devrimci bir durum yaratmaya yönelik devrimci bir dalganın mevcut olduğu sonucuna vararak ve silahlı mücadelenin temel mücadele biçimi olduğunu kararlaştırarak yeni ve oldukça yürekli bir lider kadrosu oluşturdu. Bu toplantıda harekete yeni bir isim verilmiş, FKP'nin konumunu ve ülkenin bütününe silahlı gerilla kolları aracılığıyla var gücüyle yayılma politikasındaki kararlılığını gösteren **Hukbong Mapagpalayang Bayan** (Ulusal Kurtuluş Ordusu, HMB) adı kabul edilmişti. 1948'in başlarından 1950'ye kadar yayılma şiddetli bir şekilde yürütülmüş, Huk üsleri önceden 5 vilayette iken 27 vilayete birden yayılmıştı. Bu, sıkı bir şekilde koordine edilen, her ileri atılışı FKP liderlerince planlanmış ve hiçbir şekilde tek tük olma niteliği taşımayan bir sürek avıydı. (Huk'un belli başlı hiçbir hücumu, pususu ya da bir düşman ferdini saf dışı edişi FKP Askerlik Bölümü'nün tasarlaması ya da onayı olmadan yapılmamıştır).

Fast, 1948'de Quirine Hükümeti ile yapılan «af» görüşmelerine değinirken, FKP liderlerini kavgayı bırakmaya istekli olan aldatılmış kimseler gibi göstermektedir. Görüşmeler, silahlı mücadelenin saldırılarla genişletilmesini kararlaştıran 1948 Mayıs'ındaki Merkez Komitesi toplantısından sonra yola çıkarılan ve Quirine'nin içtenliğine hiçbir şekilde inanmama yükümü altında bulunan, fakat yeni Cumhurbaşkanını kitleler önünde açığa çıkarmayı ve güvenini sarsmayı

amaçlayan elçilerce yürütülmüştü. Elçiler bunu başarıyla yapmışlardır.

FKP'nin karşı karşıya bulunduğu sorunlardan başlıcası (HMB) Ulusal Kurtuluş Ordusu'nun tabanının sınırlı oluşu ve halkın büyük çoğunluğuna seslenerek onları mücadele alanına kazanma gereksinmesiydi. Yayılma politikasının nedeni buydu. Halkı örgütlendirmenin ve harekete geçirmenin çeşitli yollarını, nüfusun bütün kesimlerinden müttefikler kazanma yolları da dahil olmak üzere, mümkün olduğu kadar açık tutmanın nedeni yine buna dayanmaktaydı. Manila gibi yapılan baskıların henüz ulaşmadığı şehirlerde sendika ve diğer kitle örgütleri şeklinde legaliterlerin sürdürülmesinin de nedeni buydu. (Başında FKP liderlerinin bulunduğu İşçi Örgütleri Kongresinin bu dönemde kitle gösterileri düzenleyerek silahlı mücadelenin desteklenmesi çağrısı yaptığından Fast'ın herhalde haberi yoktur. Kasım 1949 seçimlerinde muhalefetteki Milliyetçi Parti (Nacionalista Party) ile sözde seçim ittifakına gidilmesi de yukarıdaki nedene dayanıyordu. Fast bundan söz ederken, silahlı mücadeleye doğru emrindeki bütün araçlarla ilerleyen liderler hakkında tamamen saçma bir anlatım kullanarak, «FKP'nin seçim politikası yollarıyla yapılacak reformu yeğlediğini» söylemektedir. Fast'ın belirtmeyi ihmal ettiği şey, liderlerinin birçoğu Huk hareketine para, silah ve erzak yardımı yapan Milliyetçi Parti'nin bu dönemde ABD tarafından empoze edilen yeni sömürgeci andlaşma ve sözleşmelere karşı çıkması ve iktidardaki Liberal Parti'nin baskı politikasına muhalefet etmiş olmasıdır. Milliyetçilerin lideri Jose Laurel ile yapılan sınırlı seçim sözleşmesi, Laurel'in (FKP buna «eleştirici destek» diyordu), kendisine karşı düzenbazlık ve şiddet

kullanıldığı takdirde Huk'larla birlikte rejime karşı silahlı mücadeleye katılıp, iktidar devrildiği zaman yerine milliyetçi bir hükümet kurulmasına dair verdiği vaade dayanıyordu. Huk askerî irtibat temsilcileri daha seçimlerden önce silahlı milliyetçi birlikleriyle çalışmalar yapmıştı. Ama, kendisini yenmek için düzenbazlık ve şiddet kullanıldığı halde, olayların da gösterdiği gibi Laurel sözünden döndü. Ancak Huklar bu taktikleri sonucunda alt düzeydeki milliyetçi liderlerin ve izleyicilerinin geniş desteğini kazandı.

Fast'ın şimdi «seçim politikası yollarıyla yapılacak reformları yeğleme» olarak görebildiği FKP'nin asıl politikası, belki şu gerçeklerin tanıklığıyla aydınlığa kavuşabilir: Bu dönemde birkaç bin FKP üyesinden (yeraltı çalışmasının güvenliği hâlâ kesin rakkamlardan söz edilmesini yasaklıyor), legal işlerde ve «parlamentocu» denilebilecek faaliyetlerle uğraşanların sayısı 1947 ile 1950 arasında rakkamla 100'den azdı; geriye kalanlar yayılma üslerinin inşası da dahil olmak üzere askeri faaliyetlerle uğraşmaktaydılar. 35 üyesi bulunan Merkez Komitesi'nde 1946 yılından sonra herhangi bir şekilde «Legal»ya da parlamentocu işlere karışanların sayısı 10'dan azdı ve 1949'un sonuna doğru bu sayı bir ya da iki'ye kadar düştü; diğerlerinin hepsi askeri işlerle ve gerillaların yayılmasıyla görevli olarak kırlara çekilmişti. Polit büronun 1948 başlarındaki dokuz üyesinden altısı vilayetlerdeki Huk hareketinin biçimlendirilmesi ile görevlendirilmiş, diğer üçü ise silahlı mücadelenin geriye kalan yönlerinin ilerletilmesiyle ilgili işleri yürütmek için geçici olarak Manila'ya gönderilmişti.

Bu dönemde FKP-Huk strateji ve taktiklerinin geliştirilmesi ve uygulamaya konulmasına

katılmış birisi olarak, hareketin tepeden tınağa, özellikle 1948 Mayıs'ındaki Merkez Komitesi toplantısından sonra, «reformist» olmanın çok ötesinde (Mayıs toplantısında silahlı mücadele kararlarına uymayan küçük azınlık ihraç edilmişti), hiç değilse silahlı mücadelenin vurgulanmasında son derece istekli olduğuna tanık oldum. Ancak, halkın çoğunluğunun henüz silaha sarılmaya hazırlıklı olmadığı ve «şartların kabulü için kavga» verilmesi gerektiği anlaşılmaktaydı. «Eylemli propaganda» (yani hareketin gücünü göstermek için hükümet askerlerine yöneltilen silahlı saldırılar) ile birleştirilen sloganların temkinli bir şekilde ve zamanı dikkatlice ayarlayarak adım adım gelişmesi sağlandı; «demokratik barış, demokratik çözüm» sloganından «demokratik bir barışın kazanılması için sadece legal, parlamentocu ve barışçı mücadele yetmez» sloganına (Temmuz 1948), oradan da «emperyalistlerin kukla rejiminin silahla devrilmesi»ne varıldı. (Ocak 1950)

Fast, ikinci sloganın uygulamaya konulması için yapılan 1950 girişimleri hakkında da yanılmaktadır. «1950 Ağustos'unda başarıyla koordine edilen Huk akınları, Kasım ayında daha da büyük bir hücumun planlanmasına neden oldu» demektedir. Gerçekte, 1950 Ocağında ilerisi için tam ayrıntılı planlar hazırlanmıştı. Geniş çaptaki koordine edilmiş ilk akınlar Mart 1950 de yapıldı. *Quirino Hükümeti'ni paniğe düşüren ve ABD'yi* daha etkin bir şekilde etmeye iten bu akınlardı. İkinci dizi akınlar, planlandığı gibi Ağustos ayında yapıldı. Üçüncüsünün o yıl 7 Kasım'da yapılması planlanmış iken, Manila'da çok sayıda parti liderlerinin tutuklanışı buna engel oldu. Tutuklananların sayısı 100'den fazlaydı, fakat bunlardan 70'i bir tarama sırasında yakalanmış ve hemen salı-

verilmişti; 28'i mahkemeye çıkarıldı ve mahkûm oldu, bunların da üçü politbüro üyesi, diğer üçü merkez komitesi üyesi, diğerleri de çoğunluğu genç habercilerden oluşan olağan görevlilerdi.

Fast'a göre, bu durumun ortaya çıkması «FKP liderlerinin Manila'da kalmayı tercih etmeleri» yüzündendi; bu ise parti liderlerinin silahlı mücadeleden kaçınmak ve «reform politikası» izlemek istedikleri anlamına geliyordu. Bu her yönüyle yanlıştır. Herşeyden önce, FKP liderleri plana uygun olarak «iç polit büro» ve «dış polit büro» diye ayrılmışlardı, dokuz polit büro üyesinden «iç»te (yani Manila'da) kalanların sayısı sadece üç'tü. Bu yola başvurmalarının nedenleri: (1) Şehrin (Manila), hareketin haberleşmelerinin merkezi durumunda olması ve bundan ötürü birçok adadan oluşan ülkelere coğrafi açıdan stratejik nitelikte sayılması; ve (2) o sıralar entellektüeller arasında yoğun olarak sürdürülen askere yazma çalışmalarının koordine edilmesi ve Huk'la ittifaka yönelen unsurlar ile (rütbeli ordu subayları da dahil olmak üzere), görüşmeler yürütülmesi idi. Manila herşeye rağmen güvenilir bir yer değildi; şehrin kendisi, Huk silahlı kuvvetlerinin operasyonlarıyla düşman istihbarat ajanlarının, polis ve subaylarının saf dışı edildiği, belirli bölgeleri hükümet görevlilerine fiilen kapalı bulunan bir askeri cephe özelliği taşıyordu. «İç politbüro» üyeleri her gece bir ev değiştiriyordu. Hareketin içinde hiçbirimiz Maniala'da kendimizi emniyette saymıyorduk; buraya tehlikeli bölge gözüyle bakılıyordu ve gerilla kamplarında durumun daha güvenilir olduğu düşünülüyordu. Manila'da bulunan az sayıdaki lider grubu, 7 Kasım'da ülke çapında yapılacak hücumlar dizisine geçilmezden önce amaçlara uygun bir Devrimci Karargâhı ku-

rulacağı ve görev yapacağı kırlık bölgelerdeki gerilla kuvvetlerine katılmak üzere şehri tamamen terketmelerinin programlanmasından ve tayinlerinin tamamlanmasından bir hafta kadar önce 20 Ekim 1950'de tutuklanmışlardı. Bu tutuklama, yazarın belirttiği gibi «tesadüfî olarak ele geçirme»ye değil, fakat şehirdeki bir Huk askerî kuvvetler subayının ele verme eylemine dayanıyordu. (Subayın adının Tarciano Rizal olduğu bilinmektedir).

Tarihin «ise»leri, «eğer»leri üzerine kafa yormak kuşkusuz bir yarar sağlamaz, fakat bu olay ortaya çıkmamış olsaydı, Huk mücadelesinin kazandığı hız ve planlı gelişme kesintiye uğratılamazdı. Eğer Fidel Castro ve Che Guevara 1956 yılındaki **Granma** çıkartması sırasında öldürülenler arasında olsaydılar, muhtemelen Küba devrimi de geriletilmiş olacaktı. Şans unsuru çoğu kez araya girerek devrimci tasarılara yardımcı olmakta ya da onları alt üst etmektedir.

Huk kurtuluş mücadelesi doğal olarak ciddî kusurlar taşımaktaydı, stratejik savunma durumunu stratejik taarruza dönüştürmeye çalışmanın çetin sürecinde FKP de ciddî yanılgılara düşmüştü. En ciddî yanılgısı, Fast'ın ısrarla belirttiği gibi mücadelenin geliştirilmesi için aşırı aceleci davranmış olması değildir. (Burada da yazar, FKP Liderlerinin «siyasi iktidarın ele geçirilmesi için kendilerine iki yıllık bir çizelge hazırladıklarını» söyleyerek bu liderlerin yönelimlerini yanlış olarak ifade etmektedir, oysa ki 1950 Ocağında ileri sürülen asıl açık ve kesin ifade «iktidarın ele geçirilmesi hazırlıkları açısından bundan sonraki iki yılın büyük önem taşıdığı» şeklindeydi. Bu ikincisi, devrimin gerçekleri için verilen kavganın tamamlanmasında mevcut olumlu koşullardan faydalan-

makla ilgili olan tamamen farklı bir düşünüş idi, iktidarın kazanılması için saptanmış çizelge ya da tarihlerle ilgisi yoktu.) Çok daha ciddî olan bir yanılgı ise, salt silahlı mücadele alanında yoğunlaşma uğruna diğer mücadele biçimlerinin bir kenara bırakılmasıdır, bu çizgi hareketin kitlelerin çoğunluğu ile bağlarının kopmasına ve sonucunda nisbî bir tecritle karşılaşmasına neden olmuştur.

Fast'ın Huk hareketi hakkındaki değerlendirmesini okuyan bir kişi, Filipin Solunu ölçebilecek tek ölçütün, onun «doğru yolla», yani uzatılmış (protracted) gerilla savaşlarıyla yürütülmesi zorunlu olan silahlı mücadeleyi sürdürmedeki istekliliği olduğu şeklinde temel bir izlenim edinmektedir. Bu görüşe göre, bütün diğer mücadele biçimleri reformist, bir tek silahlı mücadele devrimci olmaktadır; bunun yanında şehirdeki mücadele reformist, kırdaki mücadele ise devrimci sayılmaktadır. Bugüne bakıldığında, yazar birden, Marcos'un mevcut diktatörlüğüne karşı silahlı mücadele ile cevap verilmesi sonucuna varmaktadır ve bunun doğruluğunu kanıtlamaya çalışırken, FKP çizgisinin böyle olduğunu iddia ederek sayfa 95'te şunları söylemektedir: «Sıkıyönetimin zorla kabul ettirilmesinden sonra, FKP tekrar Marcos rejiminin silahla devrilmesi için çağrıda bulundu.» Bu gayet yanlıştır ve kişi, Fast'ın nasıl böyle bir şey ileri sürebileceğine tıpkı diğer ifadelerinde olduğu gibi sadece şaşırmaktadır. FKP adına yayınlanan herhangi bir bildiride böyle bir şeye rastlanmamıştır.

FKP, 1940'lardaki ve 1950'lerdeki Huk silahlı mücadelesinin deneylerini değerlendirirken, sol maceracılığın eşiğinde işlenen birçok hataları ortaya koymuştur; bugün aynı hataları işlemek olasılığı bulunmamaktadır. FKP'nin çok daha geniş

ve esnek bir bakış açısı vardır: Mevcut şartların zorunlu ve mümkün hale getirdiği bir yöntem olarak 1956'dan beri görüldüğü gibi silahlı mücadeleyi **içermekte**, fakat çok yönlü, değişik mücadele biçimlerini öngörerek kitlelerle ve onların tutumlarıyla yakın bağlarını koruma gereğini tayin edici faktör saymaktadır.

Sıkıyönetimin başlamasından beş ay sonra 1973 Şubat'ında kabul edilen yeni programında FKP şunları ilân etti: «FKP, Filipin işçi sınıfının partisidir. Kitlelerin duygu ve düşüncelerine seslenmeyen (putchism)i, darbeciliği, foko gerillacılığını veya anarko-terörist devrimciliği reddeder. Kitleleri onların öncüsü olan partiden ayırmaya çalışan hiçbir siyasi faaliyete itibar etmez. Devrime giden yolun kansız olması kitlelerin yararınadır, kitleler iktidarın, emperyalizmin, feodalizmin ve tekelci sermayenin kuvvetlerinden alınarak bütün sömürülen sınıfların siyasi partilerine devredilişinin barışçı yoldan olmasını arzulamaktadır, şiddete başvurma koşulları, mutlak olarak, şiddet araçlarına sahip olanlar, yani emperyalizm, feodalizm ve tekelci sermayenin yönetici çevreleri tarafından belirlenir. FKP ve bütün devrimci güçler daima uyanık olmalı, halk düşmanlarının toplumumuzun barışçı yoldan devrimci dönüşümü sırasında halkın önüne dikilmelerine engel olmak için daima her bakımdan hazırlıklı durumda olmalıdırlar, FKP halka kuvvet kullananlara karşı halkın kuvvet kullanma hakkını tanır.»

FKP'nin şimdiki durumla nasıl başa çıkacağı konusundaki siyasi çizgisi, yeni programında (Şubat 1973) belirtilmiştir: «Filipin'li kitleler, emperyalizmin, feodalizmin ve tekelci sermayenin çıkarlarını temsil eden bütün siyasi partilerin ve örgütlerin kılavuzluğunu reddeder. Onlar, bütün

ezilen kitlelerin, bütün yurtsever ve demokratik güçlerin ve bu düzenle haksızlığa uğrayan herkesin bütünleşeceği bir ulusal birleşik cephe yoluyla gerçek bir siyasi iktidar seçeneği oluşturmakta kararlıdırlar. Siyasi iktidar, işçi sınıfını, köylülüğü, ulusal burjuvazi içindeki yurtsever unsurları, solu ve gençler, entellektüeller arasındaki, kilise ve silahlı kuvvetler içindeki ilerici unsurları temsil eden partiler arasında paylaşılacaktır. FKP, emekçi halkın büyük çoğunluğunun yararına olan bir ulusal demokratik hükümetin kurulması yolunda birleşik bir ulusal cephenin örgütlenmesine katılacağını ve destek sağlayacağını taahhüt eder. Parti, bütün devrimci güçlerin birleştirilmesi ve ulusal demokratik devrim programının yürütülmesi için çaba harcayacaktır.»

Fast, belli ki Filipin halkının ulusal kurtuluş mücadelelerine derin bir bağlılık duymaktadır. Bu yönden onun içtenliğini söz konusu yapmak istemiyorum. Ancak, incelediği Filipin tarihinin diğer yönleri hakkında kaynak gösterdiği halde, FKP hakkındaki ifadelerinde hiçbir yetkilinin adı geçmemektedir. Tarihin analizi varsayımlara değil, gerçeklere dayandırılmalıdır. Ben, Huk mücadelesini daha doğru bir perspektife yerleştirmek amacıyla kişisel bilgi ve ilişkilerimi yoklayarak gözden kaçan gerçekleri bulmaya çalıştım.

Fidel Castro

ANGOLA'DA BİR DAYANIŞMA HAREKETİ

(geçen sayıdan devam)

Böylece, emperyalistler bize çıkarlarımızın ne olduğunu sorduklarında, onlara: «Proletarya enternasyonalizmi üstüne birkaç yazı okuyun belki o zaman Angola'ya neden yardım ettiğimizi anlayabilirsiniz» dememiz gerekiyor.

Bu onların kızgınlık ve tehditlerinin nedenidir.

Eğer birleşik devletlerle ilişkileri yenilemenin bedeli bir geriye dönüşse, bu ülkenin geleceği nasıl olurdu tahmin edebiliyormusunuz («HAYIR!» sesleri)

Bu ülkenin dünyanın diğer taraflarındaki devrimci kardeşleri ile dayanışmasını ifade etmekten uzak kalmasını (düşünebiliyormusunuz -ç) («HAYIR» sesleri)

Vietnamlılarla, Laos halkıyla, Kamboçyalılarla, Afrikalılarla, Yemenliler ve Araplarla, ve Suriye, Mısır, Cezayir, Gine ve bütün bu ülkelerle dayanışmamızı ifade etmekten uzak kalmamızı (düşünebiliyormusunuz -ç)? (ALKIŞLAR)

Dayanışma politikamız sır değildir ve bu kongrenin ögelerinden biri, en iyi ögelerinden biri, uluslararası katılmadır. Öte yandan, bize yardım etmiş olan ülkelerin temsilcileri ve bunlar arasında, bize enternasyonalizmin büyük kanıtlarını ve büyük derslerini vermiş olan Sovyetler Birliğinin (ALKIŞLAR) temsilcileri vardır. Çünkü aramızda

ki uzaklığa rağmen, Sovyetler Birliği emperyalizmin bizi boğmasına, bizi yutmasına ve bizi mahvetmesine izin vermedi, çünkü bizi petrolsüz bıraktıklarında bize petrol yolladı, çünkü bizi saldırı ile tehdit ettiklerinde bize silah yolladı, çünkü gerekli olduğunda bize adam yolladı. (ALKIŞLAR)

Ve prestij sahibi ülkelerin çok sayıda temsilcisi bulunmaktadır. Bunlar konuşmalarında halkımıza büyük bir sevgi ve saygı ile hitap etmişler ve bizim büyük bir devrimci aileye ait olduğumuzu ve bu ailenin çok güçlü olduğunu hissettirmişlerdir. (ALKIŞLAR)

Burada Cezayir temsilcisi konuştu. Burada Gine cumhuriyeti temsilcisi konuştu. Burada Gine - Bisseau temsilcisi konuştu. Burada Somali temsilcisi konuştu. Burada Yemen temsilcisi konuştu. Burada Kongo temsilcisi konuştu. Burada, ortadoğuda emperyalizme karşı mücadelenin öncüsü bir ülke olan Suriyenin temsilcisi konuştu. (ALKIŞLAR)

Ve Suriye Cumhuriyetine yönelik gerçek bir tehlike ve tehdit anında adamlarımızın Suriye'de olacağı hiç kimse için bir sır değildir. (ALKIŞLAR) Cezayir Cumhuriyeti için bir tehlike anında adamlarımızın Cezayirde olacağı da bir sır değildir. (ALKIŞLAR) Halkımızın ve silahlı kuvvetlerimizin, Afrika ve Asyada ki bir sürü ülke ile arasındaki ilişki son derece geniştir. Ve Vietnamlılara : «Vietnam için kendi kanımızı vermek istiyoruz!» dedik (ALKIŞLAR)

Böylece bu devrimci aile sürekli ilerlemektedir. Emperyalizm neyi amaçlıyor? Bu aileyi terkedeceğimizi mi? («Asla» sesleri) Emperyalizme karşı mücadele etmekte olan bu kardeş halklarla dayanışma içinde ki bir halk olmaktan vazgeçeceğimizi mi? («Asla» sesleri) Öyleyse, Birleşik devletler cumhurbaşkanı tarafından hangi olanaklara ve

umutlara ambargo konuluyor? Çünkü bu fiatla, Birleşik devletlerle hiç bir zaman ilişki kurulmıyacaktır! (ALKIŞLAR) Devrimimizin politikasının bir barış ve değişik ideolojilerin rejimleri ve değişik sosyal sistemlerle bir arada var olma politikası olmasına rağmen. Ama memnun değiller. Sanki biz onlara bizimle ilişki kurabilmeleri için tarım reformu yapmalarını ya da elektrik gücü şirketlerini ulusallaştırmalarını söylüyormuşuz gibi. Emperyalizm ülkemize ne tür koşulları empoze etmeye kalkışıyor?

Biz Angolayla dayanışmamızı uyguluyor, Angolaya yardım ediyoruz. Ve Angola halkına yardıma devam edeceğiz! (ALKIŞLAR) Ve partimizin kongresinden istediğimiz sadece, partimizin liderliği tarafından kabul edilen, yiğit Angola halkına mümkün olan bütün yollarla ve bütün olanaklarla yardım politikasını desteklemesidir! (Bütün delegeler ayakta, güven oylarını kaldırıyor, uzun alkışlar ve «Angola, Angola, Angola!» sesleri)

Emperyalistler Ülkemizin görüşünü ve çizgisinin ne olduğunu bilsinler. Öte yandan, Emperyalistlerin bu ülkede izlediklerinden daha aptalca bir politika düşünülemez. Aptalca, çünkü Vietnam serüveninden yeni çıktılar ve Vietnam kadar ciddi yeni birinin içine giriyorlar. Neden? Neden? Size bazı gerçekleri göstermek istiyoruz.

Güney Afrika, yani Güney Afrika ırkçıları, Faşistleri, Afrikanın bütün halkları tarafından büyük bir nefretle karşılanmaktadır. Afrikada Güney Afrikanın durumu İsrail'in Arap ülkeleri arasındaki durumuna benzer. Birleşik devletlerin saldırıyı destekleme ve güney Afrikanın Angola'ya saldırısını teşvik politikası onları ayırır ve Afrikanın bütün halklarının uzlaşılmaz düşmanları haline getirir.

Ama bir şey daha var. Cabinda kenti katiyetle

MPLA'nın elindedir. Size önce de anlattığım gibi, sekiz kasımdaki saldırı şiddetli bir biçimde defedilmiştir. Bu andan sonra, halk kuvvetlerinin gücü büyümüştür ve emperyalistlerin Cabinda'yı ele geçirmeleri kolay olmayacaktır. Bununla birlikte, Cabinda da, deniz kenarında, büyük ölçüde petrol üretimi ve kıyı boyunca tesisler var. Petrol çıkarılmasında çalışan bir çok birleşik devletler vatandaşı vardır, ve savaşa rağmen, üretim bir gün bile durmamıştır. Bunlar birleşik devletler girişimleridir ve bu kolaylıkları gözeten, Cabinda da bu kolaylıklarda çalışan birleşik devletler vatandaşlarına güvence ve garanti sağlayanlar MPLA savaşçılarıdır. Birleşik devletler paralı orduları silahlandırırken, birleşik devletler Güney Afrika askerlerini Angola'ya karşı çıkarırken, MPLA savaşçıları Cabinda'daki birleşik devletler çıkarlarının ve vatandaşlarının garanti ve güvencesini sağlamaktadırlar.

Kanımızca, bu politika doğrudur. Afrika devrimci hareketi adına, sakinliği kanıtlar, aklı kanıtlar, olgunluğu kanıtlar. Bu olanakların işletilmesi zordur. Kıyıdaki petrol sömürüsünün tekniği çok karışıktır, ve Angolalılarca izlenen politika ne olmuştur? Güvence vermek, garanti vermek ve bu işin gelişmesine kolaylık sağlamak.

Bu ayrıca Angolalıların sağ duyusunu, politikalarını yürütmekte izledikleri akıllıca yolu kanıtlar. Ve bu, Afrika devrimci hareketinin yapılması uygun olduğu zamanda her türlü doğal kaynağın sömürüsünü ortadan kaldırmak istediğini kanıtlar.

Afrika devrimci hareketinin hiç bir zaman görüşmeyeceği şey ırkçılıktır, ayrıca, Angola'nın Güney Afrika tarafından işgalini de hiç bir zaman görüşmeyecektir. Çünkü Angola'nın Güney Afrika tarafından işgali Afrikanın bütünü için ağır bir teh-

like oluşturur; Güney Afrika ırkçılarının Angola'yı işgali Zambia için, Mozambik için, Zaire için ve Kongo Halk Cumhuriyeti için ağır bir tehlike, Afrika'nın bütünü için ağır bir tehlike oluşturuyor. Ve Afrika, MPLA'nın hareketini, MPLA'nın mücadelesini desteklemekte kararlıdır. Afrika'da Güney Afrikalı ırkçılara karşı savaşacak adam ve silah göndermek isteyen bir sürü hükümet ve bir sürü ülke vardır. Afrika kendisini Güney Afrika tarafından mahvedilmeye bırakmayacaktır. Ve Küba halkı bu mücadelede Afrika halkları ile omuz omuza olacaktır. (ALKIŞLAR) Eğer Güney Afrika bu politikada, Angola'yı ele geçirme girişiminde israr ederse, bütün siyah Afrika'nın mücadelesi ile karşılaşacaktır.

Avrupa ülkelerinin bu faşist ve ırkçı haçlılar seferinde Güney Afrika ile işbirliği yapacaklarını sanmıyorum; ve Angola'lılar kendi aklı başında ve doğru politikalarının en üst kanıtını verirlerken -yineliyorum- Yani şimdi Cabinda'daki petrol tesislerine ve birleşik devletler vatandaşlarına garanti verenler MPLA savaşçıları iken, kendilerini bu kampanya ile birleştirmek birleşik devletler hükümeti hesabına şüphesiz büyük bir aptallık hareketidir.

Ford yönetiminin bunu birleşik devletler kamu oyu önünde nasıl haklı çıkaracağını, ya da Güney Afrika ırkçılarına göz yummakla yürüttüğü bu saldırı politikasını sürdürmekte ne gibi bahaneleri olduğunu anlıyoruz.

Bu bizim tartışmak istediğimiz dış politika sorunudur; Emperyalistlere hiçbir şeyin peşinde olmadığımızı, geleneksel enternasyonalist politikamızı uyguladığımızı; Angola halkına yardım ettiğimizi ve onlara yardım etmekte katiyetle kararlı olduğu-

muzu anlatmak istiyoruz! (ALKIŞLAR) Ve biz, tabii ki, bay Ford'un kendini, umutları ortadan kaldırmak ve 'ambargo koymak' gereksinmesi içinde bulmasından büyük üzüntü duyuyoruz. Biliyoruz ki, bu umutların, bu tür bir politikanın gelişimi içinde, hiç bir temeli yoktur.

DÜZELTME

Dergimizin elinizde bulunan 4. sayısının 35. sayfasının 12. satırında başlayan Halkın Sesi, sayı : 66, sayfa : 9'dan alınan cümle aşağıdaki gibidir :

«... Yine bu görüşleri savunanlar özellikle gençlik içinde sosyal-emperyalist işbirlikçisi olmayan Devrimci Gençlik Dergisi taraftarları gibi yurtsever akımları esas düşman alma siyaseti izlemişlerdir.»

Dergimizin 3. sayısında bazı dizgi yanlışları olmuştur. Düzeltir özür dileriz.

Sayfa : 7, satır : 26'nın doğrusu : «... Üniversitelere hapsoldular dersek fazla hata yapmış olmayız.», sayfa : 48, satır : 9'daki «görünmektedir.» kelimesi «görünmemektedir.», sayfa : 61, satır : 5'in doğrusu : «... mücadele etmek genelde ki birliğe giden yollardan...» olacaktır.